

EUROPEAN COMMISSION
HEALTH & CONSUMERS DIRECTORATE-GENERAL

Unit G5 - Veterinary Programmes

SANCO/10878/2012

*Programmes for the eradication, control and monitoring of certain
animal diseases and zoonoses*

Survey Programme for Salmonella

Approved* for 2012 by Commission Decision 2011/807/EU

Poland

* in accordance with Council Decision 2009/470/EC

„Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) na lata 2012-2013”

Część A

a) cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu unijnego: ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Cel unijny w odniesieniu do stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) określony został w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów salmonelli w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 61 z 11.03.2010 r., s. 1), zwanego dalej „rozporządzeniem 200/2010” i przewiduje ograniczenie występowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad, o liczebności co najmniej 250 sztuk drobiu, z dodatnim wynikiem badań w kierunku *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Virchow do 1 % lub poniżej tej wartości.

Przedmiotowy program na lata 2012-2013 został opracowany celem uzyskania współfinansowania wspólnotowego zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady z dnia 25 maja 2009 r. nr 2009/470 w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.06.2009, str. 30).

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Próbki do badań będą pobierane rutynowo z inicjatywy hodowcy i na jego koszt w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) u:

- piskląt jednodniowych,
- drobiu w wieku czterech tygodni,
- drobiu na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przeniesieniem do jednostki produkcyjnej,
- co dwa tygodnie u drobiu w okresie nieśności.

Powyższy harmonogram jest zgodny z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w załączniku do rozporządzenia nr 200/2010.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w częściach C, D i E załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003

W przypadku programu zastosowanie mają wymagania określone w części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Środki ustanowione w pkt 3-5 części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, będą stosowane w przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w odniesieniu do 5 serotypów *Salmonella* objętych programem, w tym zgodnie z pkt 1 części C w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium.

Część E obowiązuje zgodnie z datą wskazaną w rozporządzeniu nr 2160/2003.

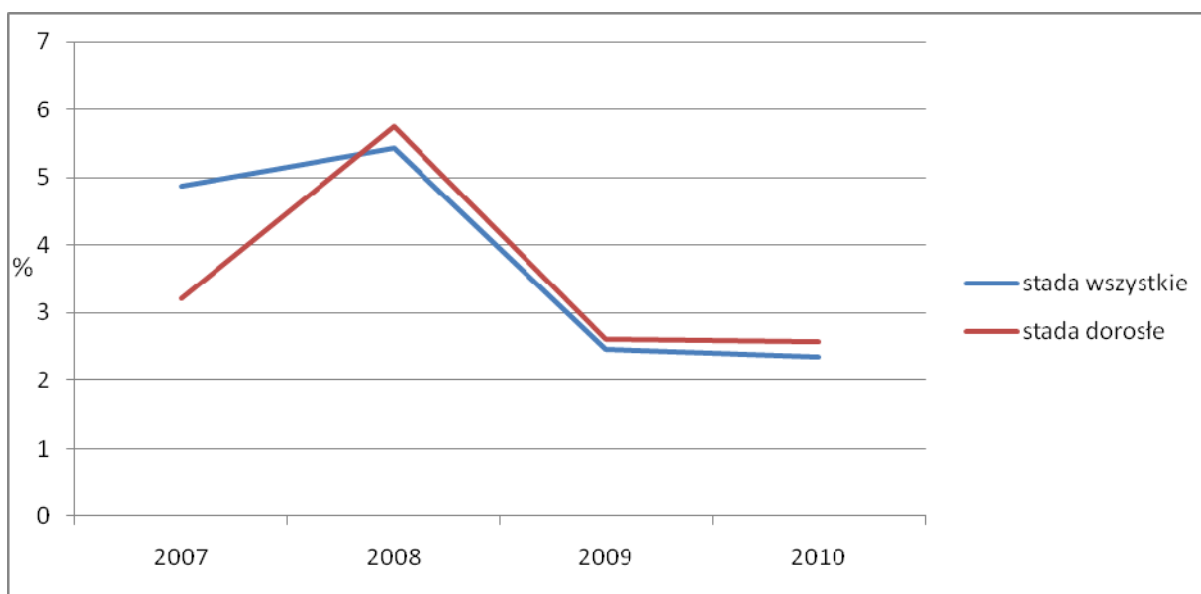
1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W 2004, 2005 oraz 2006 roku w ramach monitorowania występowania pałeczek *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonego zgodnie z załącznikiem III do dyrektywy Rady (EWG) 92/117 z dnia 17 grudnia 1992 r.

dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. U. UE L 62, z 15.03.1993, str. 38), pałeczki *Salmonella* stwierdzono odpowiednio w 6,3 %, 10,3 % oraz 4,8 % stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

Od 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowany „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Procentowy udział stad hodowlanych z wynikiem dodatnim w odniesieniu do stad zbadanych przedstawia rys. 1.

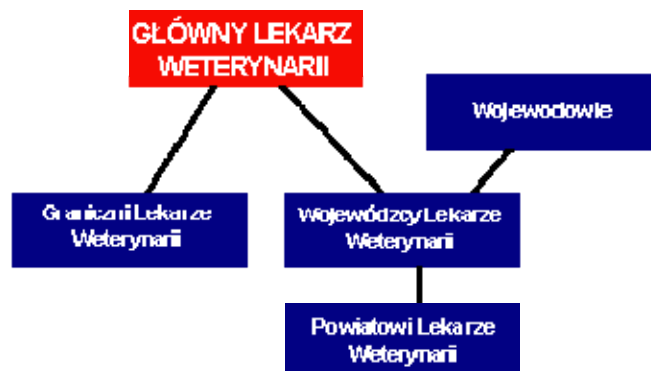

Rys. 1. Procentowy udział stad zakażonych serotypami *Salmonella* objętymi programem w Polsce w latach 2007-2010.

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzki lekarz weterynarii, powiatowy lekarz weterynarii oraz graniczny lekarz weterynarii.

Obecnie funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii, 305 powiatowych inspektoratów weterynarii oraz 11 granicznych inspektoratów weterynarii.

Rys. 2. Schemat organizacyjny Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278).

Organy Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu swoich zadań współdziałają z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz z organami administracji samorządowej.

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

Krajowe Laboratorium Referencyjne w zakresie badań określonych programem określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii.

1.3. Laboratoria, w których przeprowadza się badania laboratoryjne

Badania laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu odbywa się w laboratoriach wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, z tym, że w przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach programu mogą być przesłane do wyznaczonego laboratorium, znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji, powiatowy lekarz

weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki, powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy mogą być badane przez laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii, w trybie art. 25 a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony zgodnie z art. 25 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-*Salmonella*”.

Do próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych, pobranych w ramach kontroli urzędowych dołącza się pismo przewodnie, którego wzór stanowi załącznik nr 6 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17, poz. 107).

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu, oceniają każdorazowo efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objęty programem określa się ten serotyp i podaje jego nazwę.

Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych zapisów:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*,

2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem (podać nazwę serotypu),

3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę serotypu),

4) w próbce nr... wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu oraz hodowcy po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności.

Laboratoria, wyznaczone zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii informują o tym powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Wszystkie sprawozdania z badań próbek pobranych zarówno z inicjatywy hodowcy, jak i w ramach badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, przesyłane są do powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu, na koniec okresu sprawozdawczego na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Spośród tych izolatów laboratoria przesyłają do Krajowego Laboratorium Referencyjnego ds. salmonelozy wraz z kartą informacyjną, jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w pkt 3.2 załącznika do

rozporządzenia nr 200/2010. Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne - Salmonella w Bilthoven w Holandii, zgodna z normą PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 (Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp.; Załącznik D: Wykrywanie *Salmonelli* spp. w odchodach zwierzęcych oraz w próbkach z pierwotnego etapu produkcji), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla tych stad

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się na poziomie gospodarstwa.

Rutynowe pobieranie próbek w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*) z inicjatywy hodowcy ma miejsce, zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia 2160/2003:

- 1) u piskląt jednodniowych, w trakcie rozładunku ze środka transportu do obiektu, w którym przetrzymywany jest drób, zgodnie z następującymi zasadami:
  - a) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
  - b) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbkę), w przypadku pojemników bez wyściółki lub
  - c) pisklęta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbkę.
- 2) w czwartym tygodniu życia oraz na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki produkcyjnej, zgodnie z wymaganiami określonymi w pkt. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010;
- 3) w okresie nieśności odbywa się co dwa tygodnie zgodnie z wymaganiami określonymi w pkt 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Koszt pobrania, transportu oraz badania ww. próbek w laboratorium ponosi hodowca.

W przypadku stosowania szczepień, w piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania hodowca powinien umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), terminu jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest obowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek, zawierającej co najmniej informacje dotyczące: stada (liczba sztuk drobiu, wiek), rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników badań laboratoryjnych próbek pobranych w ramach programu. Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór nad prawidłowością pobierania próbek jest wykonywany przez kontrolę realizacji harmonogramu pobierania próbek oraz przeprowadzaną okresowo kontrolę sposobu pobierania próbek, która jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności.

Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza potwierdzające pobranie próbek w gospodarstwie.

Dodatkowo, częstotliwość rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w pkt 2.1.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Procedura pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w pkt 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Rutynowe pobieranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

W przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek ponosi hodowca. Opłata zawiera:

- koszt badania laboratoryjnego w wysokości określonej w poz. 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- koszt dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium, wg stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu ustalonych zgodnie z przepisami w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy;
- koszt użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podejmowane w odniesieniu do stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*), w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem lub produktów w których wykryto ten serotyp, a także wszelkie podjęte środki zapobiegawcze, takie jak szczepienia

1.6.1. Postępowanie hodowcy i powiatowego lekarza weterynarii w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*).

1.6.1.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii
- 2) pozostawienia drobiu w miejscu jego stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajduje się drób podejrzany o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub jego zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, jaj wylęgowych, zwłok drobiu, paszy, ściółki i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania drobiu;
- 5) udostępnienia drobiu do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy wykonywaniu badań i zabiegów;
- 6) udzielania organowi Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w jego imieniu wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia zakażeń i ich źródeł lub zapobiegania ich dalszemu szerzeniu;
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży zwierząt i jaj oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.1.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa w ust. 1.6.1.1., powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób, który jest określony w załączniku do rozporządzenia nr 200/2010;

- 3) powiadamia zakłady wylęgu drobiu, do których zostały przekazane jaja wylęgowe z gospodarstwa, w którym stwierdzono w próbkach pobranych z inicjatywy serotyp *Salmonella* objęty programem;
- 4) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
  - a) paszy,
  - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 5) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach, w których jest on utrzymywany,
  - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych w celu odkażania jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,
  - c) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami do kurników i wyjściami z nich, jak również przed wjazdami na teren gospodarstwa i wyjazdami z niego,
  - d) lęzenie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym w oddzielnych aparatach lęgowych, w oparach preparatu zawierającego produkt biobójczy, aktywny w stosunku do pałeczek *Salmonella*, dopuszczony do bieżącego odkażania w czasie lęgu;
- 6) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) wywożenia jaj wylęgowych z gospodarstwa, z wyłączeniem wywozu bezpośrednio do zakładu wytwarzającego lub przetwarzającego produkty jajeczne, o którym mowa w przepisach o produktach pochodzenia zwierzęcego, gdzie jaja niezwłocznie zostaną poddane obróbce cieplnej,
  - b) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni. W przypadku przemieszczania drobiu ze stada podejrzanego o zakażenie serotypem *Salmonella* objętego programem do uboju w rzeźni drobiu, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym w wyniku próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku serotypu lub serotypów *Salmonella* objętego programem.

- c) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie,
- d) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok drobiu, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania drobiu, bez jego zgody.

Środki, o których mowa w ust. 1.6.1.2 są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie hodowlanym kur gatunku (*Gallus gallus*) zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.1.3. W przypadku uzyskania, w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach dochodzenia epizootycznego, dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje

- a) niezwłoczny ubój wszystkich sztuk drobiu z zaznaczeniem, że mięso musi zostać poddane obróbce cieplnej gwarantującej zabicie pałeczek *Salmonella* lub
- b) niezwłoczne zabicie wszystkich sztuk drobiu ze stada zakażonego, z tym że sztuki wykazujące objawy kliniczne choroby zawsze podlegają zabiciu, oraz unieszkodliwienie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego i zabitego zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L z 14.11.2009, Nr 300, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;
- c) zniszczenie jaj wylęgowych oraz piskląt z nich wylęgniętych, z tym że jaja wylęgowe nienałożone można poddać obróbce cieplnej gwarantującej zabicie wszystkich pałeczek *Salmonella*;
- d) zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, poprzez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku

- gdy wyniki badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności *Salmonella* dały wynik dodatni;
- e) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki oraz odchodów, które mogły ulec skażeniu, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;
  - f) zniszczenie lub poddanie odkażaniu innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu;
  - g) dokładne oczyszczenie i odkażenie kurników, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego w odniesieniu do celu unijnego, otoczenie budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-f,
  - h) podjęcie przez hodowcę działań, mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w gospodarstwie, określonych w ust. 2.3.
- 2) zakazuje wprowadzania drobiu do gospodarstwa oraz wyprowadzania z gospodarstwa, chyba, że drób ze stada podejrzanego o zakażenie, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni.

W przypadku wyniku dodatniego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii koszty czynności, o których mowa w ppkt g i h, są ponoszone przez hodowcę.

1.6.2. W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych w ramach rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z pkt 2.1.2.2. załącznika do rozporządzenia (WE) nr 200/2010 w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej nakazuje

podjęcie działań określonych w pkt. 1.6.1.3 programu, z zastrzeżeniem pkt 2.2.2.2. lit. c załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

1.6.3. Przy przemieszczaniu zakażonego drobiu do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia drobiu ze stada, w którym wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem.

Wzór świadectwa określa załącznik I, sekcja IV, rozdz. X, część A rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75, z późn. zm.).

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, ocenę mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z drobiu hodowlanego gatunku kura (*Gallus gallus*), u którego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii stwierdzono pałeczki *Salmonella*, regulują przepisy ww. rozporządzenia.

1.6.4. Przed ponownym wstawieniem drobiu do obiektu, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania. Próbki do badań stanowią:

- 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub z 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz

- 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczenia i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również badania próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę.

Ponowne wstawienie drobiu może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

1.6.5. W przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad drobiu, powiatowy lekarz weterynarii może zastosować środki, o których mowa w ppkt 1.6.1.3. oraz 1.6.2., w stosunku do tych stad drobiu, jeżeli:

- 1) stada te są utrzymywane w kurnikach, których pomieszczenia nie są całkowicie odizolowane od pomieszczeń, w których znajduje się zakażony drób lub
- 2) czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu, nie odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.6. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego niniejszym programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.7. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz przeprowadzania szczepień są określone w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

Przedmiotowe rozporządzenie wprowadza zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje w ramach krajowych programów zwalczania pałeczek *Salmonella*, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U z 2004 r. Nr 16, poz.145 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz.278);
- 6) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm);

- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 14) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 15) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);

- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);
- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);
- 24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

1.8 Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu:

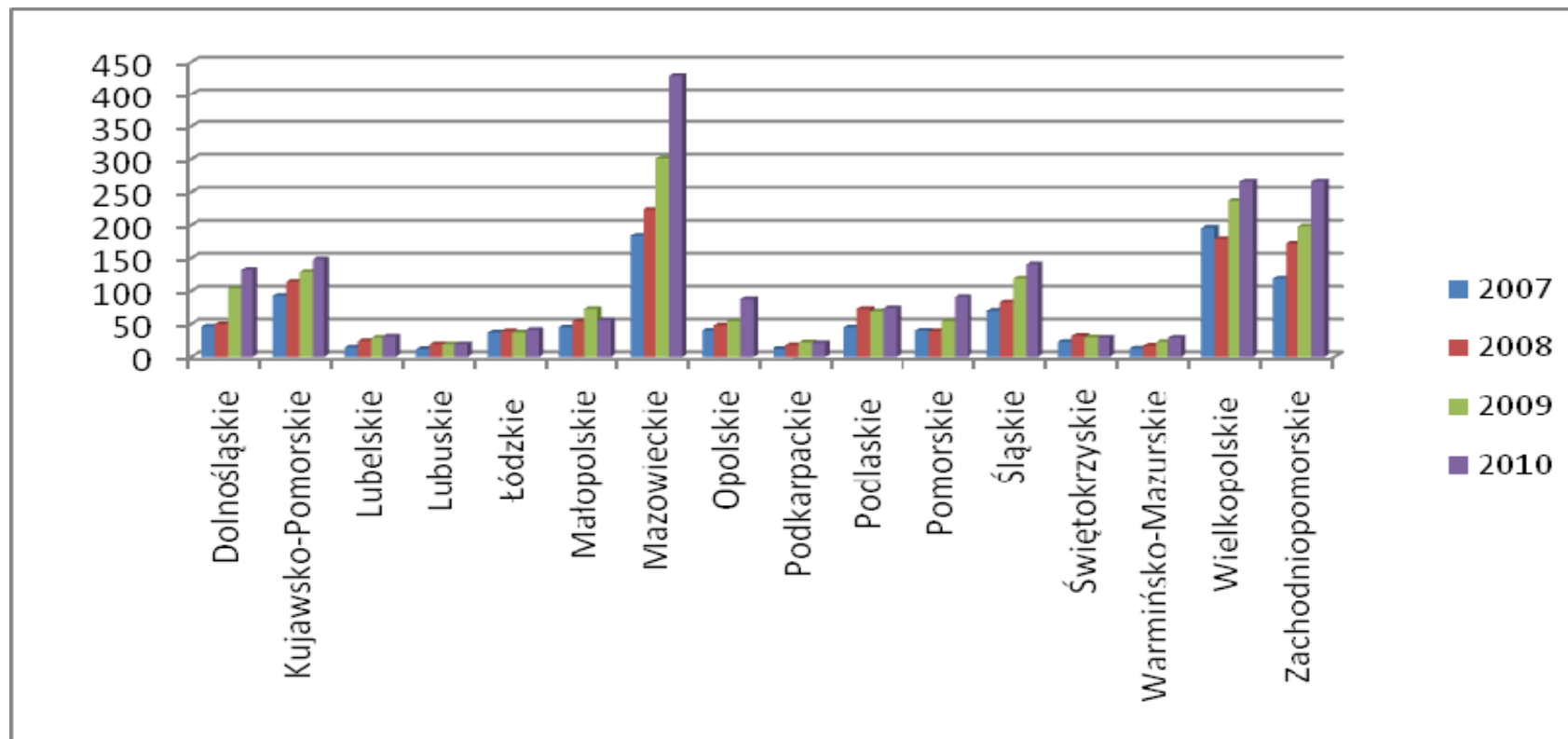
Pomoc finansowa przyznawana jest zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, z uwzględnieniem ust. 1.8.1.

1.8.1. Odszkodowanie nie przysługuje:

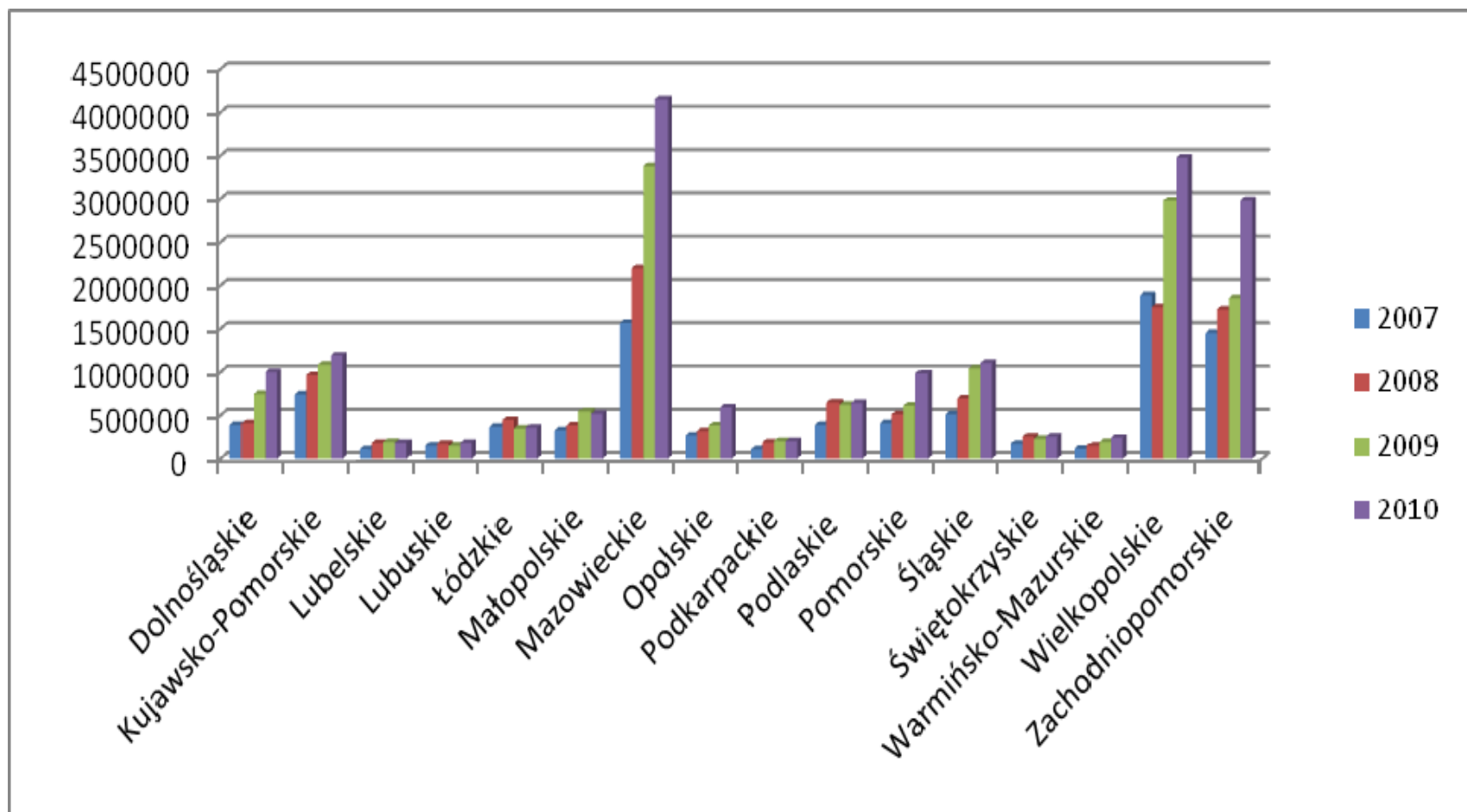
- 1) gdy hodowca nie stosował się do:
  - a) przepisów określonych w programie;
  - b) zakazów i nakazów wydanych przez powiatowego lekarza weterynarii w drodze decyzji administracyjnej;
- 2) za drób gatunku kura (*Gallus gallus*) ze stad hodowlanych objętych programem powyżej 65. tygodnia życia;
- 3) za drób w przypadku, którego stwierdzono serotyp *Salmonella* objęty programem lub efekt hamujący wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy od piskląt jednodniowych, a następnie uzyskano dodatni wynik badań laboratoryjnych w próbach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii od tego drobiu;
- 4) w przypadku stwierdzenia w gospodarstwie po raz trzeci i kolejny zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*).

2. WYMAGANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW PASZOWYCH I ŻYWNOŚCIOWYCH OBJĘTYCH PROGRAMEM

2.1. Liczba stad hodowlanych oraz liczba sztuk drobiu hodowlanego gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2007-2010

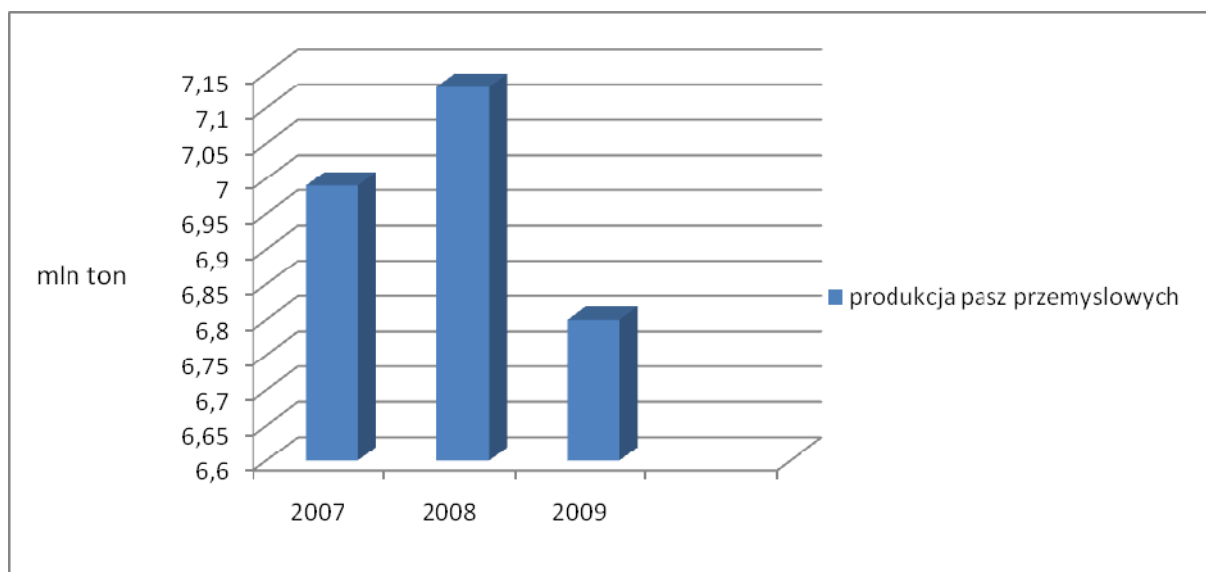
Rys. 3. Dane dotyczące łącznej liczby stad hodowlanych w latach 2007-2010 w poszczególnych województwach.

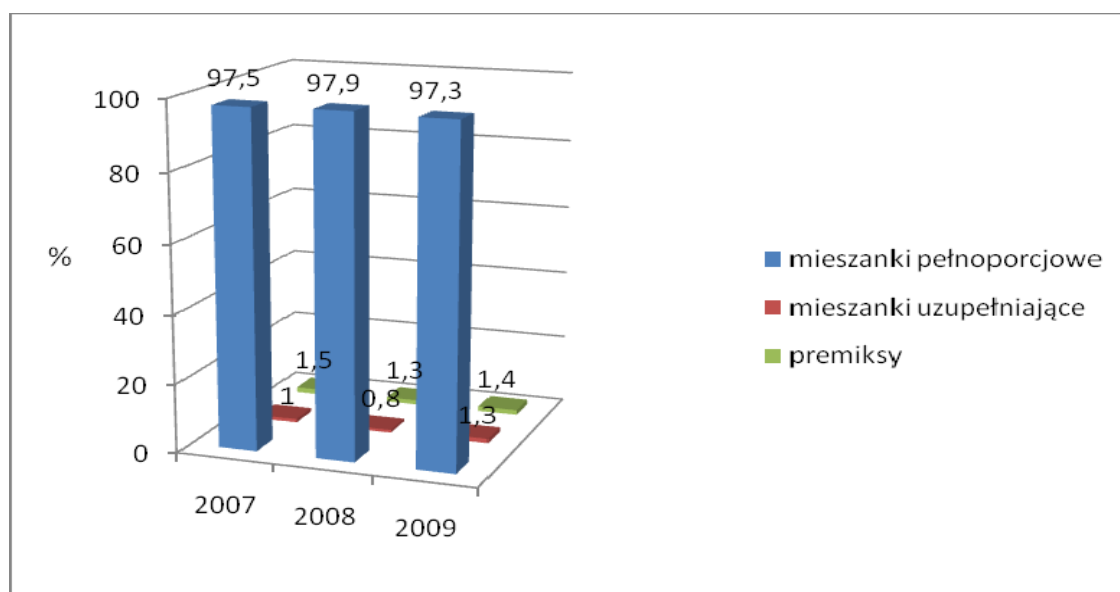
Rys. 4. Liczba sztuk drobiu w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w latach 2007 - 2010 w poszczególnych województwach.

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają rys. 5-6.

Rys. 5. Wielkość produkcji pasz przemysłowych w Polsce w latach 2007-2009 (Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rys. 6. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2007-2009 (w %) (Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

W odniesieniu do stad hodowlanych, wymagania w zakresie dobrej praktyki higienicznej zostały zawarte w rozdziale 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra

Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywanie w 1 kurniku w danym stadzie drobiu w jednakowym wieku;
- 6) izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia.
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków,
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożenie mat nasączonych środkiem odkażającym, przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników;
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla każdego stada w kurniku;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;
- 14) prowadzenie rejestru prowadzonego regularnie odkażania, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zatrudnienie do wykonywania czynności związanych z utrzymywaniem drobiu osób posiadających aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Zaleca się stosowanie przez hodowców drobiu środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności

związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim oraz prowadzenia stacji kwarantanny oraz zakładu drobiu jest dozwolone po stwierdzeniu spełniania wymagań weterynaryjnych określonych dla danego rodzaju działalności, w drodze decyzji administracyjnej wydanej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję administracyjną o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotowi lub poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ta działalność ma być prowadzona, lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną są zobowiązane do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia takiego zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej obowiązane są zapewnić spełnienie następujących wymagań weterynaryjnych: lokalizacyjnych, zdrowotnych, higienicznych, sanitarnych, organizacyjnych, technicznych lub technologicznych zabezpieczających przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem pracownikom tej Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania w jej imieniu określonych, zadań, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa

wstępu na teren prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, obejmują, zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, także prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych związanych z tą kontrolą. Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, może wydać jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującą usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującą wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującą umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującą produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji administracyjnej, zakazującej prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreślenia go z rejestru. Decyzja taka nie jest wydawana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ww. ustawy). Oznacza

to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii powoduje wydanie w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Wpis gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4.

Wzór rejestru jest określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z rozdziałem 1 część I lit. B ust. 7 i 8 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych w zakładzie hodowli zarodkowej, zakładzie reprodukcyjnym oraz zakładzie odchowu drobiu dokumentację prowadzi się dla każdego stada. Powyższą dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Zgodnie z art. 69 ust 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to posiadacze tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i

sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się drób

W handlu, jak również przy przywozie, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94, z 31.03.2004, str. 44);
- 2) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. UE L 226 z 23.08.2008, str. 1);
- 3) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 4) ustawą z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu;
- 5) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463, z późn. zm.), podmioty działające na rynku powinny zapewnić

możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z przepisem art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie unijnym.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Inne środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji drobiu przemieszczanego na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym, zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki tego drobiu, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia.

W przypadku przesyłek podlegających wywozowi, dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz. Urz. UE L 49 z 19.02.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce drobiu do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: Salmonelozy odzwierzęce

Populacja zwierząt objęta programem: stada hodowlane gatunku kura (*Gallus gallus*)

Rok wdrożenia: 2012-2013

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii,

+48 22 623-20-89,

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane monitorowano w kierunku gatunkowo specyficznych i niespecyficznych pałeczek *Salmonella* od lipca 1999 r., zgodnie z instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii opracowanymi na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. UE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.). Badania kontrolne prowadzono na koszt właścicieli stad. Stada zakażone lub podejrzane o zakażenie podlegały ubojowi zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywie Rady 71/118/EWG z dnia 15 lutego 1971 r. w sprawie problemów zdrowotnych wpływających na handel świeżym mięsem drobiowym (Dz. Urz. UE L 55 z 08.03.1971, str. 23 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 1, str. 209, z późn. zm.).

W 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Wyniki realizacji ww. programu zawiera tab. 1.

Rok	Liczba stad zbadanych (stada w okresie	Procent stad zakażonych przynajmniej 1	Procent dorosłych stad zakażonych przynajmniej 1 serotypem objętym
-----	---	---	--

	odchowu i dorosłe)	serotypem objętym programem (stada w okresie odchowu i dorosłe)	programem
2010	1839	2,34	2,57
2009	1448	2,49	2,62
2008	1159	5,44	5,75
2007	965	4,66	3,21

Tab. 1. Wyniki realizacji krajowego programu zwalczania *Salmonella* w stadach hodowlanych w latach 2007-2010.

Salmonella Enteritidis, w odróżnieniu od innych serotypów, posiada zdolność zakażenia jajników, co powoduje przedostawanie się bakterii do jaj, podczas gdy inne serotypy zwykle pozostają w kale i zanieczyszczają powierzchnie skorupki jaj. *Salmonella* Enteritidis w zakażonych stadach hodowlanych, za pośrednictwem jaj, zakaża pisklęta, a te w stadach nieśnych - jaja i produkty jajeczne. Zatem obserwowane jest pionowe i poziome: bezpośrednie (z osobnika na osobnika) i pośrednie (ze środowiska) szerzenie się zakażeń pałeczkami *Salmonella* w stadach drobiu.

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób. Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, oraz jaj i produktów jajecznych. Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce są zbierane przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, a następnie na ich stronie internetowej publikowane w postaci co dwutygodniowych meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach.

Rok	Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki <i>Salmonella</i>
2009	8 964
2008	9 478
2007	11 566

2006	13 214
2005	15 821

Tab. 2. Dane dotyczące liczby zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* w latach 2005-2009.

3. Opis wdrożonego programu

Zgodnie z założeniami art. 4 ust. 5 rozporządzenia nr 2160/2003 cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu nr 1003/2005 został ustanowiony na okres przejściowy obejmujący trzy lata do końca 2009 roku. Począwszy od 2010 roku w Państwach Członkowskich rozpoczęła się realizacja programów, których celem jest osiągnięcie ostatecznego celu unijnego określonego przez Komisję Europejską w rozporządzeniu nr 200/2010.

Celem programu w latach 2012-2013 będzie ograniczenie występowania w dorosłych stadach hodowlanych liczących przynajmniej 250 sztuk drobiu pięciu serotypów *Salmonella* mających największe znaczenie dla zdrowia publicznego do poziomu wskazanego w ww. przepisach unijnych. Zgodnie z założeniami programu, w trakcie jego realizacji w 2012 roku przewiduje się nie więcej niż 30 stad hodowlanych, natomiast w roku 2013 nie więcej niż 18 stad hodowlanych wszystkich zakażonych serotypem *Salmonella* objętym programem.

Na potrzeby sprawozdawczości przyjmuje się następującą definicję stada hodowlanego gatunku kura (*Gallus gallus*) zakażonego w odniesieniu do celu unijnego – jest to stado dorosłe, w którym wykryto obecność pałeczek *Salmonella* należących do serotypów objętych programem (innych niż szczepy szczepionki), w jednej lub więcej próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, nawet jeśli *Salmonella* zostanie wykryta tylko w próbce kurzu, lub jeśli potwierdzające pobieranie próbek w ramach kontroli urzędowych zgodnie z ust. 2.2.2.2 lit. b nie potwierdza wykrycia przedmiotowych serotypów *Salmonella*, ale w próbce stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

Cel unijny będzie realizowany poprzez badanie wszystkich stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003, w tym stad w okresie odchowu. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypu *Salmonella* objętego programem, następuje pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii. W przypadku wykrycia w próbkach

pobranym przez powiatowego lekarza weterynarii serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje:

- 1) likwidację zakażonego stada poprzez ubój lub zabicie,
- 2) unieszkodliwienie zwłok padłego lub zabitego drobiu, zniszczenie lub poddanie obróbce jaj wylęgowych oraz zniszczenie piskląt wylęgniętych z jaj wylęgowych pochodzących ze stad zakażonych,
- 3) zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, w przypadku gdy w badaniu próbek paszy uzyskano wynik dodatni w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem,
- 4) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu
- 5) przeprowadzenie oczyszczania i odkażania,

co zostało szczegółowo opisane w części A pkt 1.6.1.3 oraz 1.6.2. Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2012-2013

- Kontrola /Zwalczanie
- Badania
- Ubój drobiu z wynikiem dodatnim
- Zabicie drobiu z wynikiem dodatnim
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego
- Inne środki: zniszczenie i obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji. Na poziomie

województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu.

4.3. Obszary geograficzne i administracyjne, na których program będzie realizowany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ryc. 7. Podział administracyjny Polski na województwa i powiaty.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie wpisu gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Wzór rejestru jest w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

- nie dotyczy drobiu

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego dla miejsca prowadzenia działalności o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*).

4.4.4. Środki i prawodawstwo w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania:

Zostały szczegółowo określone w części A ust. 1.6.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad:

- nie dotyczy

4.4.6 Sposób przeprowadzania kontroli i środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania:

Gospodarstwa prowadzące hodowlę drobiu lub wylęg drobiu podlegają zatwierdzeniu przez powiatowego lekarza weterynarii, który przeprowadza kontrolę

zgodnie z przepisami rozdziału 2 § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.).

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 44 ust. 1 w/w ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni oraz wywożenia jaj wylęgowych z gospodarstwa.

4.4.7. Środki i prawodawstwo w zakresie kontroli choroby:

- 1) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2160/2003 z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str.3);
- 4) rozporządzenie Komisji (UE) Nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów salmonelli w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*.

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (art. 49 i 57c);
- szczegółowy opis w części A ust. 1.8.

4.4.9. Środki w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujące w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);

Zaleca się stosowanie w gospodarstwie środków bioasekuracji. Są one określone w zasadach dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) i dobrej praktyki higienicznej (GHP).

Dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są systematycznie umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści:

Główną korzyścią z realizacji programu będzie znaczna redukcja poziomu zakażeń stad pałeczkami *Salmonella*, co zwiększy konkurencyjność polskich hodowców oraz podmiotów prowadzących obrót jajami wylęgowymi na rynku Unii, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą, a skażone produkty drobiowe są główną przyczyną wywołującą zachorowania u ludzi. Kontynuacja realizacji programu zwalczania *Salmonella* w stadach hodowlanych pozwoli w dłuższej perspektywie na osiągnięcie celu unijnego i ograniczenie występowania pałeczek *Salmonella* objętych programem w stadach hodowlanych do 1 % lub poniżej, spowoduje znaczącą redukcję zakażenia pionowego i przenoszenia pałeczek *Salmonella* na niższe szczeble piramidy hodowlanej drobiu, tj. na stada kur niosek lub brojlerów. Tym samym zakup piskląt ze stad hodowlanych objętych programem oraz stosowanie zasad bioasekuracji i dobrej praktyki higienicznej w gospodarstwach utrzymujących nioski i brojlery pozwoli na znaczne obniżenie zakażenia w tych populacjach drobiu, a w konsekwencji zmniejszy się liczba zachorowań u ludzi, dzięki czemu poważnie zredukowane

zostaną koszty leczenia wydatkowane na ten cel. Dodatkowo również zmniejszone zostaną nakłady ze środków budżetu państwa przeznaczone na realizację programów zwalczania *Salmonella* w stadach kur niosek oraz brojlerów kurzych.

Szacowane ogólne koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2012 wyniosą 5 797 068,99 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 1 413 640,15 euro.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012.

Szacowane ogólne koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2013 wyniosą 3 581 308,47 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 864 749,98 euro.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

6. Dane dotyczące rozwoju epidemiologicznego w ciągu ostatnich pięciu lat

6.1. Rozwój salmonelozы odzwierzęcej

6.1.1. Dane dotyczące rozwoju salmonelozы odzwierzęcej

Rok: **2006**   Sytuacja z dnia: 31.12.2006 r. (dane zostały zebrane w oparciu o dobrowolny monitoring)

Gatunek: ***Gallus gallus***   Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis; *S. Typhimurium*; *S. Infantis*; *S. Hadar*, *S. Virchow*

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba sztuk drobiu ubitych lub zniszczonych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba lub masa) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba lub masa) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Hodowla -ne dorosłe	1100		990		850	109	15	52	0	0	0	0	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

Rok: **2007**   Sytuacja z dnia: 31.12.2007 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*”)

Gatunek: ***Gallus gallus***   Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis; S. Typhimurium; S. Infantis; S. Hadar, S. Virchow

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^{(a)*}			Liczba stad zlikwidowanych ^{(a)*}		Łączna liczba sztuk drobiu ubitych lub zniszczonych ^{(a)*}		Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Hodowla -ne dorosłe	989	8 980 270	974	8 852 878	965	19	6	6	24	6	172 597	40 244	735 234	280 3 75	212 040	0

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

* również drób w okresie odchowu

Rok: **2008**   Sytuacja z dnia: 31.12.2008 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*)

Gatunek: ***Gallus gallus***   Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis; S. Typhimurium; S. Infantis; S. Hadar, S. Virchow

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^{(a)*}			Liczba stad zlikwidowanych ^{(a)*}		Łączna liczba zwierząt ubitych lub zniszczonych ^{(a)*}		Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)		
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																		
Ogółem	Hodowlane (dorosłe oraz w okresie odchowu)	1184	11 015 952	1183	10 983 615	1159	45	5	13	50	13	305 413	93 484	1 638 761	475 278	216 134	74 310	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

* również drób w okresie odchowu

Rok: **2009**   Sytuacja z dnia: 31.12.2009 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*)

Gatunek: ***Gallus gallus***   Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis; S. Typhimurium; S. Infantis; S. Hadar, S. Virchow

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^{(a)*}			Liczba stad zlikwidowanych ^{(a)*}		Łączna liczba sztuk drobiu ubitych lub zniszczonych ^{(a)*}		Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Hodowlane (dorosłe oraz w okresie odchowu)	1498	14 576 537	1456	14 155 340	1448	24	5	7	31**	6	209 309	56 852	784 270	668 302	293 107	120 769

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

* również drób w okresie odchowu

** jedno stado powiązane epidemiologiczne ze stadem zakażonym

Rok: **2010**   Sytuacja z dnia: 31.12.2010 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*)

Gatunek: ***Gallus gallus***   Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis ;S. Typhimurium; S. Infantis; S. Hadar, S. Virchow,

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^{(a)*}			Liczba stad zlikwidowanych ^{(a)*}		Łączna liczba sztuk drobiu ubitych lub zniszczonych ^{(a)*}		Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)		
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																		
Ogółem	Hodowlane (dorosłe oraz w okresie odchowu)	1861	18 077 996	1844	17 935 552	1839	35	2	6	28	4	152 577	25 730	332 840	91 819	225 363	88 167	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2007 Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* Kategoria (b): stada hodowlane (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1003/2005

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1003/2005

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	12*	38	2 655	38	-	-

*część badań serologicznych była wykonywana na koszt właściciela

a) Gatunek zwierząt.

b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery stosownie do potrzeb.

c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

d) Liczba zbadanych próbek.

e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

Rok: 2008 Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* Kategoria (b): stada hodowlane (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1003/2005

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1003/2005

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita	207	63	8 446	63	-	-

Polska						
--------	--	--	--	--	--	--

- a) Gatunek zwierząt.
- b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery stosownie do potrzeb.
- c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- d) Liczba zbadanych próbek.
- e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

Rok: 2009   Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus*   Kategoria (b): stada hodowlane (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1003/2005

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1003/2005

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	268	36	2 097	36	-	-

- a) Gatunek zwierząt.
- b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery stosownie do potrzeb.
- c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- d) Liczba zbadanych próbek.
- e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

Rok: 2010   Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus*   Kategoria (b): stada hodowlane (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (c)	Badania serologiczne	Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne	Inne badania
------------	----------------------	---	--------------

	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	104	43	Badanie bakteriologiczne: 1947 Badanie efektu hamującego: 1844 Badanie skuteczności odkażania: 53;	Badanie bakteriologiczne: 43; Badanie efektu hamującego: 0 Badanie skuteczności odkażania: 0	Inne (np. badanie paszy i wody): 38	brak danych

a) Gatunek zwierząt.

b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery stosownie do potrzeb.

c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

d) Liczba zbadanych próbek.

e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2007

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada hodowlane

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	38	265 925*

Rok: 2008

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada hodowlane

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	63	398 897*

Rok: 2009

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada hodowlane

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	36	266 161*

Rok: 2010

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada hodowlane

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	43	178 307*

(a) Gatunek zwierząt.

(b) Region określony w programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji

* liczba zwierząt ubitych/zabitych w ramach programu

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1 Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Rok: 2012

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada hodowlane (stada wszystkie)

Region (b)	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada hodowlane	kał / okładziny na buty/ kurz	wykrycie stada zakażonego	2056
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	150
				stwierdzenie efektu hamującego	2056

	badanie serologiczne			określenie serotypu	102
--	----------------------	--	--	---------------------	-----

- (a) Gatunek, w razie potrzeby.
- (b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (c) Opis badania.
- (d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.
- (e) Opis próbki (np. odchody).
- (f) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

Rok: 2013 Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada hodowlane (stada wszystkie)

Region (b)	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada hodowlane	kał / okładziny na buty/ kurz	wykrycie stada zakażonego	2056
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	90
				stwierdzenie efektu hamującego	2056
	badanie serologiczne			określenie serotypu	102

- (a) Gatunek, w razie potrzeby.
- (b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (c) Opis badania.
- (d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.
- (e) Opis próbki (np. odchody).
- (f) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2012

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakażenie^(a): 5 serotypów *Salmonella* o największym znaczeniu dla zdrowia publicznego

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Przewidywana liczba stad do zbadania ^(d)	Przewidywana liczba stad z dodatnim wynikiem badania ^(a)			Przewidywana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)		Przewidywana ilość jaj skierowana do produkcji (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada hodowlane (doroste oraz w okresie odchowu)	1852	17 973 316	1835	17 830 872	1832	30			30		167 160		542 936		393 160	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

Rok: 2013

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie ^(a): 5 serotypów *Salmonella* o największym znaczeniu dla zdrowia publicznego

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Przewidywana liczba stad do zbadania ^(d)	Przewidywana liczba stad z dodatnim wynikiem badania ^(a)			Przewidywana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)		Przewidywana ilość jaj skierowana do produkcji (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada hodowlane (doroste oraz w okresie odchowu)	1852	17 973 316	1835	17 830 872	1832	18			18		100 296		339 335		245 725	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

7.2. Założenia w zakresie szczepień

7.2.1 Założenia w zakresie szczepień- nie dotyczy.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

Rok: 2012

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ² (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie bakteriologiczne w ramach pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii	2056 badań	11,12 zł/badanie	3,05 EUR	22 862,72 zł	6 263,76 EUR	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	2056 badań	0,77 zł/badanie	0,21 EUR	1 583,12 zł	433,73 EUR	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	150 badań	12,70 zł/badanie	3,48 EUR	1 905,00 zł	521,92 EUR	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	34 badania	20,23 zł/badanie	5,54 EUR	687,82 zł	188,44 EUR	tak
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	102 badania	109,82 zł/badanie	30,09 EUR	11 201,64 zł	3 068,94 EUR	tak
Badania laboratoryjne - łącznie					38 240,30 zł	10 476,79 EUR	-
Badania laboratoryjne - łącznie + 7 %					40 917,12 zł	11 210,17 EUR	-

kosztów ogólnych ³							
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	236 godz. ⁴	29,65 zł/godz.	-	6 997,40 zł	-	nie
	Dojazd do gospodarstwa w celu pobrania próbek	17 422 km	0,64 zł/km	-	11 150,08 zł	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	15 080 km	0,53 zł/km	-	7 992,40 zł	-	nie
	Koszt dostarczenia prób – inne usługi	10 wysyłek	35,56 zł/wysyłka	-	355,60 zł	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek w gospodarstwie	5 224 zestawy	3,25 zł/zestaw	-	16 978,00 zł	-	nie
	Odzież jednorazowa	694 zestawy	4,71 zł/zestaw	-	3 268,74 zł	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za drób i jaja	Odszkodowanie za drób linii mięsnej poddany unieszkodliwieniu	39 004 szt.	24,04 zł/szt.	6,59 EUR	937 656,16 zł	256 892,10 EUR	tak

	Odszkodowanie za drób linii nieśnej poddany unieszkodliwieniu	44 576 szt.	45,74 zł/szt.	12,53 EUR	2 038 906,24 zł	558 604,45 EUR	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja wylęgowe	542 936 szt.	0,80 zł/szt.	0,22 EUR	434 348,80 zł	118 999,67 EUR	tak
	Odszkodowanie za drób linii mięsnej, pomniejszone o wartość drobiu kierowanego do uboju	44 576 szt.	18,66 zł/szt.	5,11 EUR	831 788,16 zł	227 887,17 EUR	tak
	Odszkodowanie za drób linii nieśnej, pomniejszone o wartość drobiu kierowanego do uboju	39 004 szt.	15,71 zł/szt.	4,30 EUR	612 752,84 zł	167 877,49 EUR	tak
	Odszkodowanie za jaja nieinkubowane poddane obróbce cieplnej	393 160 szt.	0,67 zł/szt.	0,18 EUR	263 417,20 zł	72 169,10 EUR	tak
	Odszkodowanie za pasze	0,6 tony (1 stado)	1000 zł/tona	-	600,00 zł	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu	8 564 szt.	2,73 zł/szt.	-	23 379,72 zł	-	nie
3.2. Koszt transportu (do rzeźni/zakładu utylizacyjnego)	Załadunek	7 stad*5572 sztuki drobiu	0,27 zł/szt.	-	10 531,08 zł	-	nie
	Transport	2 264 km	8,17 zł/km	-	18 496,88 zł	-	nie

3.3 Koszty zniszczenia lub unieszkodliwienia	Zabicie drobiu	83 580 szt.	4,03 zł/szt.	-	336 827,40 zł	-	nie
	Utylizacja drobiu	167 160 kg	0,92 zł/kg	-	153 787,20 zł	-	nie
	Utylizacja jaj	542 936 szt.	0,05 zł/szt.	-	27 146,80 zł	-	nie
	Zniszczenie paszy	0,6 tony (1 stado)	400 zł/tona	-	240,00 zł	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	5 989 kg	2,65 zł/kg	-	15 870,85 zł	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	0 zł	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁵	Nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny 1 stada i jaj wylęgowych	2 godz.*30 stad * 2 rzeczoznawców	28,59 zł/godz.	-	3 430,80 zł	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	302 km	0,76 zł/km	-	229,52 zł	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
OGÓŁEM					5 797 068,99 zł	-	

OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)				5 159 786,52 zł	1 413 640,15 EUR +/- 0,01 EUR	
--------------------------------------	--	--	--	------------------------	--	--

¹ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad hodowlanych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012

² Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,65 zł. Koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

³ Zgodnie z decyzją Komisji 2010/712/UE z dnia 23 listopada 2010 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawionych przez Państwa Członkowskie na 2011 rok i na lata następne

⁴ Tylko próbkobrania przeprowadzone przez lekarzy wyznaczonych i zakłady lecznicze dla zwierząt

⁵ Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę

Rok: 2013

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ² (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie bakteriologiczne w ramach pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii	2056 badań	11,12 zł/badanie	3,05 EUR	22 862,72 zł	6 263,76 EUR	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	2056 badań	0,77 zł/badanie	0,21 EUR	1 583,12 zł	433,73 EUR	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	90 badań	12,70 zł/badanie	3,48 EUR	1 143,00 zł	313,15 EUR	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	34 badania	20,23 zł/badanie	5,54 EUR	687,82 zł	188,44 EUR	tak
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	102 badania	109,82 zł/badanie	30,09 EUR	11 201,64 zł	3 068,94 EUR	tak
Badania laboratoryjne - łącznie					37 478,30 zł	10 268,02 EUR	-
Badania laboratoryjne - łącznie + 7 % kosztów					40 101,78 zł	10 986,78 EUR	-

ogólnych ³							
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	236 godz. ⁴	29,65 zł/godz.	-	6 997,40 zł	-	nie
	Dojazd do gospodarstwa w celu pobrania próbek	17 422 km	0,64 zł/km	-	11 150,08 zł	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	15 080 km	0,53 zł/km	-	7 992,40 zł	-	nie
	Koszt dostarczenia prób – inne usługi	10 wysyłek	35,56 zł/wysyłka	-	355,60 zł	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek w gospodarstwie	5 224 zestawy	3,25 zł/zestaw	-	16 978,00 zł	-	nie
	Odzież jednorazowa	694 zestawy	4,71 zł/zestaw	-	3 268,74 zł	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za drób i jaja	Odszkodowanie za drób linii mięsnej poddany unieszkodliwieniu	22 288 szt.	24,04 zł/szt.	6,59 EUR	535 803,52 zł	146 795,48 EUR	tak
	Odszkodowanie za drób	27 860 szt.	45,74 zł/szt.	12,53 EUR	1 274 316,40 zł	349 127,78 EUR	tak

	linii nieśnej poddany unieszkodliwieniu						
	Odszkodowanie za zniszczone jaja wylęgowe	339 335 szt.	0,80 zł/szt.	0,22 EUR	271 468,00 zł	74 374,79 EUR	tak
	Odszkodowanie za drób linii mięsnej, pomniejszone o wartość drobiu kierowanego do uboju	27 860 szt.	18,66 zł/szt.	5,11 EUR	519 867,60 zł	142 429,48 EUR	tak
	Odszkodowanie za drób linii nieśnej, pomniejszone o wartość drobiu kierowanego do uboju	22 288 szt.	15,71 zł/szt.	4,30 EUR	350 144,48 zł	95 929,99 EUR	tak
	Odszkodowanie za jaja nieinkubowane poddane obróbce cieplnej	245 725 szt.	0,67 zł/szt.	0,18 EUR	164 635,75 zł	45 105,68 EUR	tak
	Odszkodowanie za pasze	0,6 tony (1 stado)	1000 zł/tona	-	600,00 zł	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu	8 564 zł	2,73 zł/szt.	-	23 379,72 zł	-	nie
3.2. Koszt transportu (do rzeźni/zakładu utylizacyjnego)	Załadunek jednego stada	4 stada*5572 sztuki drobiu	0,27 zł/szt.	-	6 017,76 zł	-	nie
	Transport jednego stada	2 264 km	8,17 zł/km	-	18 496,88 zł	-	nie
3.3 Koszty	Zabicie drobiu	50 148 szt.	4,03 zł/szt.	-	202 096,44 zł	-	

zniszczenia lub unieszkodliwienia							nie
	Utylizacja drobiu	100 296 kg	0,92 zł/kg	-	92 272,32 zł	-	nie
	Utylizacja jaj	339 335 szt.	0,05 zł/szt.		16 966,75 zł	-	nie
	Zniszczenie paszy	0,6 tony (1 stado)	400 zł/tona	-	240,00 zł	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	5 989 kg	2,65 zł/kg	-	15 870,85 zł	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	0 zł	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁵	Nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny 1 stada i jaj wylęgowych	2 godz.*18 stada * 2 rzeczoznawców	28,59 zł/godz.	-	2 058,48 zł	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	302 km	0,76 zł/km	-	229,52 zł	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-

OGÓŁEM				3 581 308,47 zł	-	
OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)				3 156 337,53 zł	864 749,98 EUR +/- 0.03 EUR	

¹ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad hodowlanych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013

² Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,65 zł. Koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

³ Zgodnie z decyzją Komisji 2010/712/UE z dnia 23 listopada 2010 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawionych przez Państwa Członkowskie na 2011 rok i na lata następne

⁴ Tylko próbkobrania przeprowadzone przez lekarzy wyznaczonych i zakłady lecznicze dla zwierząt

⁵ Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę

„KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW *SALMONELLA* W STADACH BROJLERÓW GATUNKU KURA (*GALLUS GALLUS*)” NA 2012 R.

Część A

1) Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)”

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Założeniem programu w latach 2009-2011 było osiągnięcie celu wspólnotowego, który został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonującego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1091/2005 (Dz. Urz. UE L 151 z 13.06.2007, str. 21), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 646/2007”.

Cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu nr 646/2007 został ustanowiony na okres przejściowy obejmujący trzy lata. W związku z faktem, że rozporządzenie nr 646/2007 obowiązuje do końca 2011 r., w przypadku jeśli Komisja Europejska przedłoży propozycję ustanowienia ostatecznego celu unijnego ograniczenia występowania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), konieczne będzie kontynuowanie programu w latach następnych.

Cel unijny zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej stad brojlerów z wynikiem dodatnim badania na obecność *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium do 1 % lub poniżej tej wartości.

Program nie dotyczy produkcji, o której mowa w art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, czyli:

- na użytek własny oraz

- w celu sprzedaży bezpośredniej.

Niniejszy program na 2012 r. został opracowany w celu uzyskania współfinansowania wspólnotowego zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady 2009/470/WE z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.06.2009, str. 30)

2) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Pobierania próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

3) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części C, D i E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Część E obowiązuje zgodnie z datą wskazaną w rozporządzeniu nr 2160/2003 .

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W okresie od 1 października 2005 r. do 30 września 2006 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2005/636/WE z dnia 1 września 2005 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonella spp.* w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus* prowadzonego w Państwach Członkowskich (Dz. Urz. UE L 228 z 03.09.2005, str. 14).

Do badania pobrano próbki w 383 gospodarstwach utrzymujących powyżej 5000 brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*). Odsetek stad brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* wyniósł 58,7 % i wahał się w poszczególnych województwach od 37,5 % (woj. podlaskie) do 77,3 % (woj. lubelskie).

Najczęściej notowanymi serotypami *Salmonella* u brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) były: *Salmonella* Enteritidis (55,6 %), *Salmonella* Infantis (14,4 %) i *Salmonella* Hadar (8,8 %), natomiast *Salmonella* Typhimurium stwierdzono w 4,7 % zakażonych próbek.

W roku 2008 w ramach badań pobranych próbek z inicjatywy właściciela przebadano 18 156 stad. Stwierdzono wyniki dodatnie w 977 przypadkach, co stanowi 5,4 % zakażonych stad, w tym: odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritidis wyniósł 2,9 %, *Salmonella* Typhimurium 0,2 %, a zakażenie innymi serotypami *Salmonella* 2,3 %.

Najczęściej stwierdzanymi serotypami *Salmonella* u brojlerów były: *Salmonella* Enteritidis 2,9 %, *Salmonella* Seftenberg 0,9 %, *Salmonella* Infantis 0,69 %.

W roku 2009 w ramach krajowego programu zostało przebadanych 20 665 stad. Wyniki dodatnie w kierunku *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium stwierdzono w 128 próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, co stanowi 0,62 % stad zakażonych.

W roku 2010 przebadano 26 801 stad. Wyniki dodatnie w kierunku *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium stwierdzono w 180 próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, w tym w 2 przypadkach stwierdzono efekt hamujący. Procent stad zakażonych stanowi 0,67 % stad zbadanych.

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzki lekarz weterynarii, powiatowy lekarz weterynarii oraz graniczny lekarz weterynarii.

Obecnie funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii, 305 powiatowych inspektoratów weterynarii oraz 11 granicznych inspektoratów weterynarii.

Rys. 1. Schemat organizacyjny Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278).

Organy Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu swoich zadań współdziałają z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz z organami administracji samorządowej.

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

Krajowe Laboratorium Referencyjne w zakresie badań określonych programem określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii.

1.3. Laboratoria, w których przeprowadza się badania laboratoryjne

Badanie laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu odbywa się w laboratoriach wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, z tym, że w przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach programu mogą być przesłane do wyznaczonego laboratorium, znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy mogą być badane przez laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii, w trybie art. 25 a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony, zgodnie z art. 25 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 38), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-Salmonella”.

Do próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych, pobranych w ramach kontroli urzędowych dołącza się pismo przewodnie, którego wzór stanowi załącznik nr 6 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie

sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U.. Nr 17, poz. 107).

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu oceniają każdorazowo efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objęty programem określa się ten serotyp i podaje jego nazwę.

Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer/oznaczenie stada), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych zapisów:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*,
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem (podać nazwę serotypu),
- 3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę),
- 4) w próbce nr... wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu oraz hodowcy po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności.

Laboratoria wyznaczone zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii informują o tym powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Wszystkie sprawozdania z badań próbek pobranych zarówno z inicjatywy hodowcy, jak i w ramach badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, przesyłane są do powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu, na koniec okresu sprawozdawczego, na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Dodatkowo spośród tych izolatów laboratorium przesyła do Krajowego Laboratorium Referencyjnego ds. salmonelozy wraz z kartą informacyjną jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony

serotyp lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horizontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp., w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatkowej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla tych stad

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się na poziomie gospodarstwa.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 pobranie próbek powinno nastąpić z inicjatywy hodowcy we wszystkich stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w ciągu 3 tygodni przed planowanym przemieszczeniem brojlerów do rzeźni. Zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki badania próbek muszą być znane przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni.

Procedura pobierania i przesyłania próbek została określona w ust. 2 i 3 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Koszt pobrania, transportu oraz badania ww. próbek w laboratorium ponosi hodowca.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników badania próbek pobranych w ramach programu. Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór nad prawidłowością pobierania próbek jest wykonywany przez kontrolę, czy próbki są pobierane w gospodarstwie zgodnie z programem, oraz poprzez przeprowadzaną okresowo kontrolę sposobu pobierania próbek,

która jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności.

Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza potwierdzające pobranie próbek w gospodarstwie.

Częstotliwość i sposób pobierania przez powiatowego lekarza weterynarii próbek rutynowych został określony w pkt. 1 lit. b załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii ponosi hodowca. Opłata zawiera:

- koszt badania laboratoryjnego w wysokości określonej w poz. 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- koszt dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium, wg stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu ustalonych zgodnie z przepisami w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy;
- koszt użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144 poz. 1045, z późn. zm.) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3 t. 45, str. 200).

1.6. Środki podejmowane w odniesieniu do brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), u których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem lub produktów w których wykryto taki serotyp

1.6.1. Postępowanie hodowcy i powiatowego lekarza weterynarii w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*).

1.6.1.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii w okresie trzech tygodni przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni, hodowca jest obowiązany do:

- a) niezwłocznego, zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- b) pozostawienia brojlerów w miejscu stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- c) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się brojlery podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub ich zwłoki;
- d) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, zwłok brojlerów, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania brojlerów;
- e) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej brojlerów do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- f) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia *Salmonella* i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu;
- g) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży zwierząt oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia;
- h) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.1.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej, powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach w gospodarstwie, zgodnie z ust. 2 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:

- a) paszy,
  - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
- a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie, w poszczególnych kurnikach lub w innych miejscach, w których jest on utrzymywany,
  - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z kurników, jak również wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa;
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
- a) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek przez powiatowego lekarza weterynarii,
  - b) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok brojlerów, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania brojlerów, bez jego zgody,
  - c) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa chyba, że drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni.

Powiatowy lekarz weterynarii po przeprowadzeniu analizy ryzyka w gospodarstwie, uwzględniającej zalecenia wskazane w ust. 2.3. tego programu, może odstąpić od zakazu przemieszczania brojlerów do gospodarstwa, jak określono w ust. 1.6.1.2. pkt 5 lit. c.

Środki, o których mowa w ust 1.6.1.2., są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.1.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach dochodzenia epizootycznego w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

- 1) nakazuje:
  - a) unieszkodliwienie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach

- ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L z 14.11.2009, Nr 300, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;
- b) przetworzenie lub zniszczenie mięsa znajdującego się w gospodarstwie i pozyskanego z tych brojlerów,
  - c) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, po obróbce gwarantującej zabicie pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania próbek paszy w kierunku obecności *Salmonella* dały wynik dodatni,
  - d) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki oraz odchodów, które mogły ulec skażeniu, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;
  - e) zniszczenie lub poddanie odkażaniu innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu;
  - f) dokładne oczyszczenie i odkażenie pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, kurników, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego w odniesieniu do celu unijnego, otoczenie budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-e,
  - g) podjęcie przez hodowcę działań, mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w gospodarstwie, określonych w ust. 2.3.
- 2) zakazuje przemieszczania drobiu ze stada zakażonego z gospodarstwa i do stada zakażonego w gospodarstwie oraz ze stada do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony bezpośrednio do rzeźni w celu poddania go ubojowi.

W przypadku wyniku dodatniego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii koszty czynności, o których mowa w ppkt f i g, są ponoszone przez hodowcę.

1.6.2. W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych w ramach rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z pkt 1 lit. b załącznika do rozporządzenia 646/2007 w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej nakazuje podjęcie działań określonych w pkt. 1.6.1.3 programu.

1.6.3. Przy przemieszczaniu zakażonych brojlerów do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia drobiu z zakażonego stada. Wzór świadectwa zdrowia został określony w załączniku I, sekcja IV, rozdz. X, część A do rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75),.

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, badanie poubojowe oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z brojlerów, u których stwierdzono pałeczki *Salmonella*, regulują przepisy ww. rozporządzenia.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym umieszczeniem brojlerów w kurniku.

Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również badania próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę.

Ponowne umieszczenie drobiu w kurniku może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

1.6.5. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.6. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień określają przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U z 2004 r. Nr 16, poz.145 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278);
- 6) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz.1045, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.);
- 13) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz

- Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 14) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
  - 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);
  - 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
  - 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
  - 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
  - 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
  - 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
  - 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);
  - 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);
  - 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38);

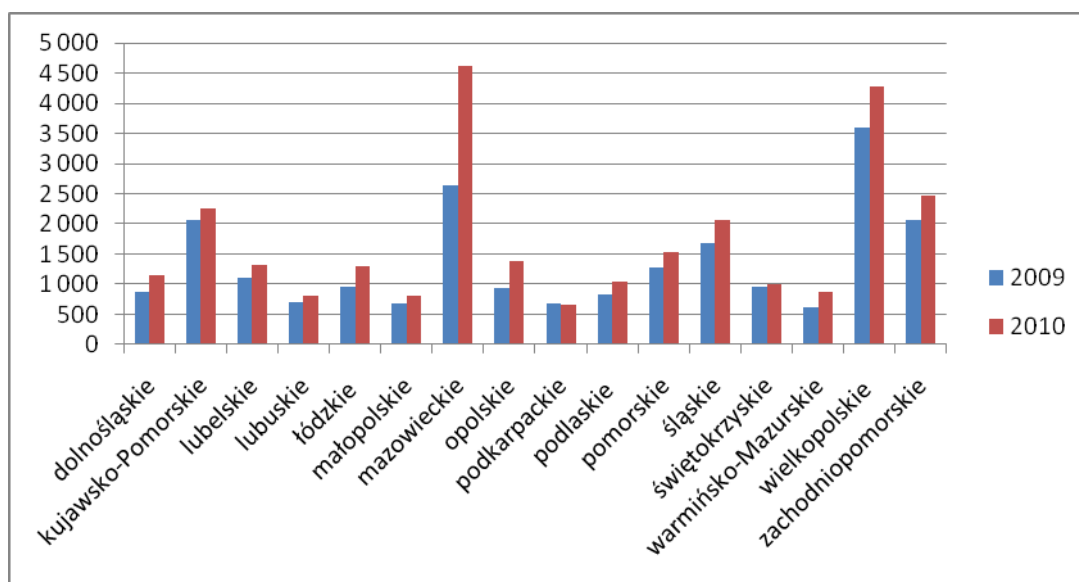
1.8. Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Pomoc finansowa przyznawana jest zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

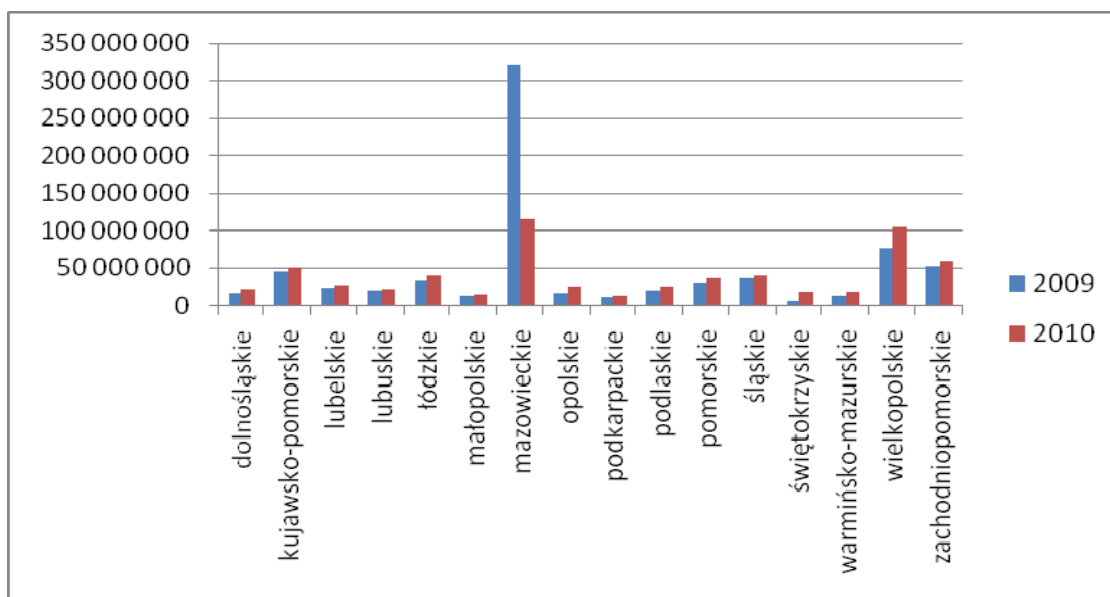
2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczym i paszowym objętych programem

2.1. Liczba stad brojlerów oraz liczba sztuk brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2009 r. łączna liczba stad wynosiła 21 643, a w 2010 r. 27 556 stad.

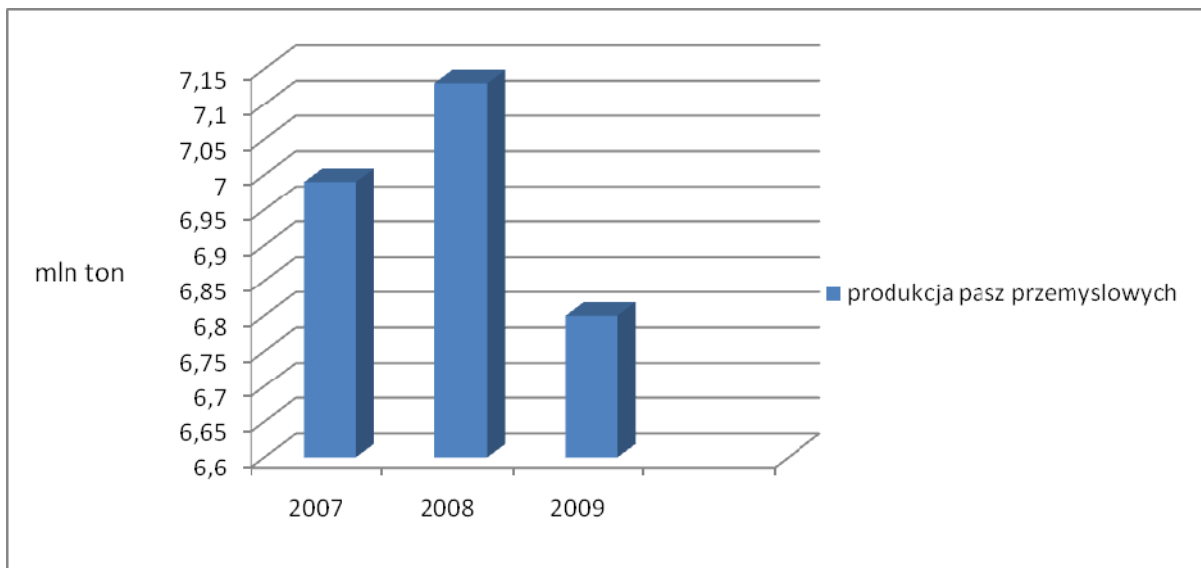
Rys. 2. Liczba stad brojlerów w latach 2009-2010 w poszczególnych województwach.

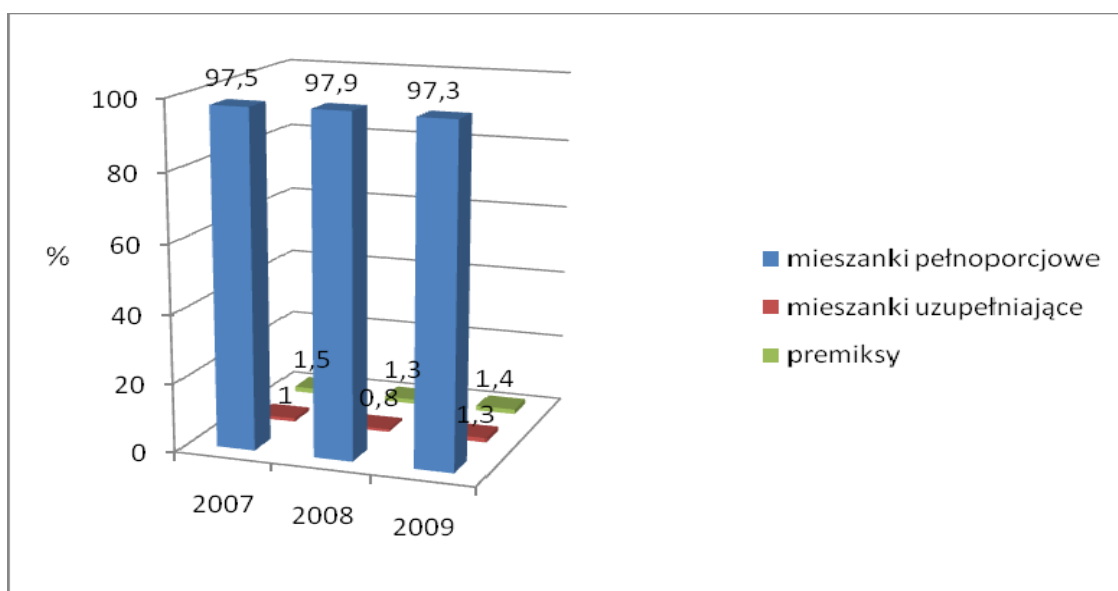
Rys. 3. Liczba brojlerów w 2009-2010 w poszczególnych województwach.

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają rys. 4-5.

Rys. 4. Wielkość produkcji pasz przemysłowych w Polsce w latach 2007-2009 (Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rys. 5. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2007-2009 (w %) (Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

W odniesieniu do stad brojlerów, minimalne warunki utrzymywania brojlerów zostały zawarte w rozdziale 1 i 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej. Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywanie w 1 kurniku w danym stadzie drobiu w jednakowym wieku;
- 6) izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia;
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożenie mat nasączonych środkiem odkażającym, przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników;
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla każdego stada w kurniku;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;

- 14) prowadzenie rejestru prowadzonego regularnie odkażania, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) posiadać zatrudnienie do wykonywania czynności związanych z utrzymywaniem drobiu osób posiadające aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Zaleca się stosowanie przez hodowców drobiu środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami rolnymi

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich, w celu umieszczenia na rynku tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt jest dozwolone po uprzednim zgłoszeniu, w formie pisemnej, zamiaru jej prowadzenia powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na przewidywane miejsce jej prowadzenia.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną są zobowiązane do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia takiego zdarzenia. Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej obowiązane są zapewnić spełnienie następujących wymagań weterynaryjnych: lokalizacyjnych, zdrowotnych, higienicznych, sanitarnych, organizacyjnych, technicznych lub technologicznych zabezpieczających przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem pracownikom tej Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania w jej imieniu określonych zadań, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty

nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, obejmują, zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia także prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych związanych z tą kontrolą.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, może wydać jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującą usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującą wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującą umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującą produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku niezastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji administracyjnej, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru. Decyzja taka nie jest wydawana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ww. ustawy). Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii powoduje wydanie w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Wpis gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Wzór rejestru jest określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z art. 69 ust 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to posiadacze tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji.

2.7. Dokumenty towarzyszące zwierzętom w przypadku ich wysyłki

W handlu, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie

z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. UE L 226 z 23.08.2008, str. 1);
- 3) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 4) ustawą z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu;
- 5) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie Wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 13) przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego są zaopatrywane w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie unijnym.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Inne środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji drobiu przemieszczanego na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki tego drobiu, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia.

W przypadku przesyłek trzecich podlegających wywozowi dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz. Urz. UE L 49 z 19.02.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu.

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: salmonelozы odzwierzęce

Populacja zwierząt objęta programem: stada brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)

Rok wdrożenia: 2012

Nr referencyjny niniejszego dokumentu:

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii

+48 22 623 20 89

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby salmonelozы odzwierzęcej określonej w części A ust.1

W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane i rzeźne drobiu oraz stada towarowe monitorowano w kierunku gatunkowo specyficznych i niespecyficznych *Salmonella* od lipca 1999 r., zgodnie z instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii opracowanymi na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. UE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

Badania kontrolne prowadzono na koszt właścicieli stad. Stada zakażone lub podejrzane o zakażenie podlegały ubojowi zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywie Rady 71/118/EWG z dnia 15 lutego 1971 r. w sprawie problemów zdrowotnych wpływających na handel świeżym mięsem drobiowym (Dz. Urz. UE L 55 z 08.03.1971, str. 23, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 1, str. 209, z późn. zm.).

W okresie od 1 października 2005 r. do 30 września 2006 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2005/636/WE z dnia 1 września 2005 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonella* spp. w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus* prowadzonego w Państwach Członkowskich (Dz. Urz. UE L 228 z 03.09.2005, str. 14). Do badania pobrano próbki w 383 gospodarstwach utrzymujących powyżej 5000 brojlerów. Odsetek stad brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* wyniósł 58,7 % i wahał się w poszczególnych województwach od 37,5 % (woj. podlaskie) do 77,3 % (woj. lubelskie).

W roku 2008 w ramach badań pobranych próbek z inicjatywy właściciela przebadano 18156 stad. Stwierdzono wyniki dodatnie w 977 przypadkach, co stanowi 5,4 % zakażonych stad, w tym: odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritidis wyniósł 2,9 %, *Salmonella* Typhimurium 0,2 %, a zakażenie innymi serotypami *Salmonella* 2,3 %.

W 2009 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Wyniki realizacji ww. programu zawiera tab. 1.

Rok	Liczba stad zbadanych	Procent stad zakażonych
2010	26 801	0,67 %
2009	20 665	0,62 %

Tab. 1. Wyniki realizacji krajowego programu zwalczania *Salmonella* w stadach brojlerów w latach 2009-2010.

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób. Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, oraz jaj i produktów jajecznych.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce są zbierane przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, a następnie na ich stronie internetowej publikowane w postaci co dwutygodniowych meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach.

Rok	Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki <i>Salmonella</i>
2009	8 964
2008	9 478
2007	11 566
2006	13 214
2005	15 821

Tab. 2. 2 Dane dotyczące liczby zatruc pokarmowych w Rzeczypospolitej Polskiej wywołanych przez pałeczki *Salmonella* w latach 2005-2009.

3. Opis programu

Cel wspólnotowy programu został określony w art. 1 rozporządzenia nr 646/2007. Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej stad brojlerów z wynikiem dodatnim badania na obecność *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium do 1 % lub poniżej tej wartości.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że stado zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego jest to stado brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w którym w wyniku badania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii pobranych zgodnie z ust. 1 oraz 2 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub w którym stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

Zgodnie z załącznikiem II część E ust. 1 do rozporządzenia nr 2160/2003 świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”.

Zgodnie z art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, program nie ma zastosowania przy produkcji mięsa pochodzącego z brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) przeznaczonego do sprzedaży bezpośredniej lub na użytek własny.

Powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, powinno być bezzwłocznie zgłaszane powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu dla miejsca prowadzenia działalności przez laboratorium przeprowadzające badanie próbek.

Dodatkowo w każdym roku realizacji programu, w co najmniej jednym stadzie brojlerów w gospodarstwie z 10 % gospodarstw liczących powyżej 5000 sztuk brojlerów jest przeprowadzane pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii. Pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii jest przeprowadzane przy uwzględnieniu analizy ryzyka, jak również w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka potrzeba.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2012 r.

- Kontrola
- Badania
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego
- Monitorowanie lub nadzór
- Inne środki: zniszczenie i obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu.

4.3. Obszary geograficzne i administracyjne, na których program będzie realizowany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ryc. 6. Podział administracyjny Polski na województwa i powiaty.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie wpisu gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Wzór rejestru jest określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

- nie dotyczy drobiu

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania. Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego dla miejsca prowadzenia działalności o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*).

4.4.4. Środki i prawodawstwo w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania

Zostały szczegółowo określone w pkt. 1.6. części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad

- nie dotyczy drobiu

4.4.6. Sposób przeprowadzania kontroli i środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 44 ust. 1 w/w ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni.

4.4.7. Środki i prawodawstwo w zakresie kontroli choroby

- 1) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2160/2003 z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str.3);
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonującego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1091/2005 (Dz. Urz. UE L 151 z 13.06.2007, str. 21);

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

Nie dotyczy.

4.4.9. Środki w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujące w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344).

Zaleca się stosowanie w gospodarstwie środków bioasekuracji. Są one określone w zasadach dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) i dobrej praktyki higienicznej (GHP).

Dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla hodowców brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz mięsem drobiowym będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu oraz wywozu drobiu. Zgodnie z załącznikiem II rozdziału E rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 stycznia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”.

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad brojlerów, zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i mięsa drobiowego na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą, a mięso drobiowe oraz jaja konsumpcyjne są głównym źródłem zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane ogólne koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2012 wyniosą 149 927,54 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 24 372,11 euro.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: **2006**

Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba brojlerów	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba brojlerów objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba brojlerów ubitych lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	14 000				21 534*	714	74		0	0	0	0	0	0	0	0

^{a)} Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada brojlerów.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

^{*} Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

Rok: **2007**

Stan na dzień: 31.12.2007 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba brojlerów	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba brojlerów objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba brojlerów ubitych lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	13 000				22 527*	888	59		0	0	0	0	0	0	0	0

^{a)} Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada brojlerów.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

^{*} Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

Rok: **2008**

Stan na dzień: 31.12.2008 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba brojlerów	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba brojlerów objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba brojlerów ubitych lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	6 498	144 291 853	0	0	18 156*	522	42	413	96	118	2 039 683	1 545 454	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada brojlerów.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

* Niekóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

Rok: **2009**

Stan na dzień: 31.12.2009 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus*)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba brojlerów	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba brojlerów objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba brojlerów ubitych lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Polska																	
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	21 643	722 503 630	21 314	714 095 355	20665	128	55	0	125	2 411 424	0	-	-	-	-	

^{a)} Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada brojlerów.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2010

Stan na dzień: 31.12.2010 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus*)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba brojlerów	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba brojlerów objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}	Łączna liczba brojlerów ubitych lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		
							(a1)	(a2)	(a3)		(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	27 556	616 114 230	27 110	605 114 091	26 801	180	57	0	191	3 592 849	-	-	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada brojlerów.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2009 Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* Kategoria (b): stada brojlerów (stada na 3 tygodnie przed przemieszczeniem do rzeźni)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 646/2007

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 646/2007

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	259	128	913	128	-	-

(a) Gatunek zwierząt.

(b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, stosownie do potrzeb.

(c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(d) Liczba zbadanych próbek.

(e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

Rok: 2010 Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* Kategoria (b): stada brojlerów (stada na 3 tygodnie przed przemieszczeniem do rzeźni)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 646/2007

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 646/2007

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita	470	180	Badanie	Badanie	Inne (np. badanie	brak danych

Polska			bakteriologiczne: 1286 Badanie efektu hamującego: 1270; Badanie skuteczności odkażania: 485;	bakteriologiczne: 180 Badanie efektu hamującego: 2; Badanie skuteczności odkażania: 0	paszy i wody): 219	
--------	--	--	---	--	--------------------	--

- (a) Gatunek zwierząt.
(b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, stosownie do potrzeb.
(c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
(d) Liczba zbadanych próbek.
(e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2009

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada brojlerów

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	128	2 411 424*

Rok: 2010

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada brojlerów

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	180	3 592 849*

- (a) Gatunek zwierząt.
(b) Region określony w programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
(c) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji
* liczba zwierząt ubitych/zabitych w ramach programu.

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Rok: 2012

1) Gatunek zwierząt: *Gallus gallus* stada brojlerów

Region	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada brojlerów	odchody/ okładziny na buty lub skarpety	wykrycie stada zakażonego	1265
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	636
				stwierdzenie efektu hamującego	1265
	badanie serologiczne			określenie serotypu	469

(a) Gatunek, w razie potrzeby.

(b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Opis badania.

(d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.

(e) Opis próbki (np. odchody).

(f) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: **2012**

Gatunek: **Gallus gallus**

Choroba/zakażenie ^{a)}: **Salmonella Enteritidis lub Salmonella Typhimurium**

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba brojlerów w	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba brojlerów objętych programem	Spodziewana liczba stad do zbadania ^{d)}	Spodziewana liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Spodziewana liczba stad do likwidacji ^{e)}		Spodziewana łączna liczba brojlerów do ubicia lub zabicia ^{a)}		Spodziewana ilość jaj do zniszczenia (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Spodziewana ilość jaj skierowana do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	27 115	604 295 815	26 687	594 095 676	26 444	159	-	159	-	3 005 577	-	-	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada brojlerów.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być pod uwagę tylko raz.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

Rok: 2012

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt (w złotych)	Szacunkowy jednostkowy koszt (w euro)	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ²⁾ (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie bakteriologiczne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii	1265 badań	10,99 zł/badanie	3,01 EUR	13 902,35 zł	3 808,86 EUR	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	1265 badań	0,66 zł/badanie	0,18 EUR	834,90 zł	228,74 EUR	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	636 badań	11,19 zł/badanie	3,07 EUR	7 116,84 zł	1 949,82 EUR	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	219 badań	36,60 zł/badanie	10,03 EUR	8 015,40 zł	2 196,00 EUR	tak
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	469 badań	113,58 zł/badanie	31,12 EUR	53 269,02 zł	14 594,25 EUR	tak
Badania laboratoryjne - łącznie					83 138,51 zł	22 777,67 EUR	-
Badania					88 958,21 zł	24 372,11 EUR	-

laboratoryjne - łącznie + 7 % kosztów ogólnych ³⁾							
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	164 pobrań ⁴⁾	15,85 zł/pobranie	-	2 599,40 zł	-	nie
	Dojazd do gospodarstwa w celu pobrania próbek	27 796 km	0,55 zł/km	-	15 287,80 zł	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	7 777	0,58 zł/km	-	4 510,66 zł	-	nie
	Koszt dostarczenia prób – inne usługi	59 wysyłek	14,43 zł/wysyłka	-	851,37 zł	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek w gospodarstwie	2 725 zestawów	3,23 zł/zestaw	-	8 801,75 zł	-	nie
	Odzież jednorazowa	1521 zestawów	2,07 zł/zestaw	-	3 148,47 zł	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty	-	-	-	-	-	-	-

podania							
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowania	Odszkodowanie za pasze	1 stado x 2 tony	1000 zł/t	-	2 000 zł	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu	0 szt.	Brak danych	-	0 zł	-	nie
3.2. Koszty zniszczenia lub unieszkodliwienia	Zniszczenie paszy	1 stado x 2 tony	400 zł/t	-	800 zł	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	8034 kg	2,85 zł/kg		22 896,90 zł		
3.3. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.4. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	0 zł	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁵⁾	nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny paszy	2 rzeczoznawców x 1 godz. x 1 stado	28,59 zł/godz.	-	57,18 zł	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	2 rzeczoznawców	0,76 zł/km	-	60,80 zł	-	nie

		x 40 km x 1 stado					
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
OGÓŁEM					149 927,54 zł	-	
OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)					88 958,21 zł	24 372,11 EUR	

¹⁾ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad hodowlanych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012

²⁾ Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,65 zł. Koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

³⁾ Zgodnie z decyzją Komisji 2010/712/UE z dnia 23 listopada 2010 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawionych przez Państwa Członkowskie na 2011 rok i na lata następne

⁴⁾ Tylko próbkobrania przeprowadzone przez lekarzy wyznaczonych i zakłady lecznicze dla zwierząt

⁵⁾ Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę

„Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) na lata 2012-2013”

Część A

a) cel ”Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, wymienionych w kolumnie 1 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2.

Cel wspólnotowy został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1003/2005 (Dz. Urz. UE L 211 z 01.08.2006, str. 4), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1168/2006”. Rozporządzenie nr 1168/2006 wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis,
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

Niniejszy program na lata 2012-2013 został opracowany w celu uzyskania współfinansowania unijnego zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady 2009/470/WE z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.06.2009, str. 30).

Program nie dotyczy produkcji, o której mowa w art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, czyli:

- produkcji na użytek własny oraz
- produkcji w celu sprzedaży bezpośredniej.

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w ust. 2 do załącznika rozporządzenia nr 1168/2006, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w częściach C, D i E załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003

Program jest zgodny z częścią D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003. Część E obowiązuje zgodnie z datą wskazaną w rozporządzeniu nr 2160/2003.

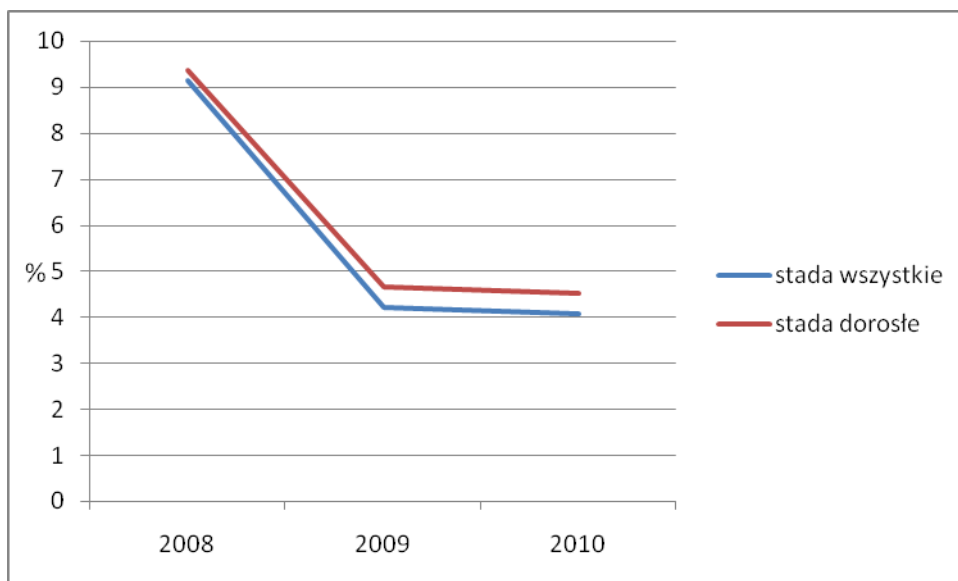
1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W okresie od 1 października 2004 r. do 30 września 2005 r. przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącą badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 303 z 30.09.2004, str. 30). Do badania pobrano próbki w 440 stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* utrzymywanych w 355 gospodarstwach.

Pałeczki *Salmonella* wykryto w 1565 badanych próbkach, co stanowi 51 % przebadanych próbek. Próbki kurzu były częściej zakażone niż próbki kału i próbki okładzin na buty, co wskazuje na skażenie środowiska kurnika. Wysoki odsetek gospodarstw zakażonych uzasadniał wdrożenie programu zwalczania.

Od 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowany „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Procentowy udział stad niosek z wynikiem dodatnim w odniesieniu do stad zbadanych przedstawia rys. 1.

Rys. 1. Procentowy udział stad niosek zakażonych serotypami *Salmonella* objętymi programem w Polsce w latach 2008-2010

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzki lekarz weterynarii, powiatowy lekarz weterynarii oraz graniczny lekarz weterynarii.

Obecnie funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii, 305 powiatowych inspektoratów weterynarii oraz 11 granicznych inspektoratów weterynarii.

Rys. 2. Schemat organizacyjny Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278).

Organy Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu swoich zadań współdziałają z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz z organami administracji samorządowej.

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

Krajowe Laboratorium Referencyjne w zakresie badań określonych programem określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii.

1.3. Laboratoria, w których przeprowadza się badania laboratoryjne

Badanie laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu odbywa się w laboratoriach wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, z tym, że w przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach programu mogą być przesłane do wyznaczonego laboratorium, znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy mogą być badane przez laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii, w trybie art. 25 a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony, zgodnie z art. 25 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 38), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-Salmonella”.

Do próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych, pobranych w ramach kontroli urzędowych dołącza się pismo przewodnie, którego wzór stanowi załącznik nr 6 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17, poz. 107).

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu oceniają każdorazowo efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego, niż objętego programem, określa się ten serotyp i podaje jego nazwę.

Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych zapisów:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*,
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem (podać nazwę serotypu),

3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę),

4) w próbce nr... wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu oraz hodowcy po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności.

Laboratoria, wyznaczone zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii informują o tym powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Wszystkie sprawozdania z badań próbek pobranych zarówno z inicjatywy hodowcy, jak i w ramach badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, przesyłane są do powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia działalności.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu, na koniec okresu sprawozdawczego, na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Spośród tych izolatów laboratoria przesyłają do Krajowego Laboratorium Referencyjnego ds. salmonelozy wraz z kartą informacyjną, jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla tych stad

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się na poziomie gospodarstwa.

Rutynowe pobieranie próbek w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) z inicjatywy hodowcy ma miejsce, zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia 2160/2003:

- 1) u piskląt jednodniowych, w trakcie rozładunku ze środka transportu do obiektu, zgodnie z następującymi zasadami:
  - a) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
  - b) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbkę), w przypadku pojemników bez wyściółki, lub
  - c) pisklęta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbkę;
- 2) na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki nieśnej, zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.1. załącznika do rozporządzenia 1168/2006;
- 3) w okresie nieśności, zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006, przynajmniej co 15 tygodni, przy czym pierwsze pobranie próbek powinno nastąpić między 22 a 26 tygodniem życia drobiu.

Procedura pobierania i przesyłania próbek została określona w ust. 2.2. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Koszt pobrania, transportu oraz badania ww. próbek w laboratorium ponosi hodowca.

W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania hodowca powinien umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz terminu jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek, zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbki, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników badania próbek pobranych w ramach programu. Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór nad prawidłowością pobierania próbek jest wykonywany przez kontrolę realizacji harmonogramu pobierania próbek oraz przeprowadzaną okresowo kontrolę sposobu pobierania próbek, która jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia gospodarstwa.

Nadzór ten może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w gospodarstwie.

Dodatkowo, częstotliwość rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 2.1. lit. a załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Procedura pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 2.2. oraz ust. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Rutynowe pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek w stadzie w ciągu 1 cyklu produkcyjnego przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

W przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek ponosi hodowca. Opłata zawiera:

- koszt badania laboratoryjnego w wysokości określonej w poz. 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- koszt dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium, wg stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu ustalonych zgodnie z przepisami w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy;
- koszt użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podejmowane w odniesieniu do stad kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), u których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem lub produktów pochodzących od drobiu z tych stad, a także wszelkie podjęte środki zapobiegawcze, takie jak szczepienia

1.6.1. Postępowanie hodowcy i powiatowego lekarza weterynarii w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*).

1.6.1.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia drobiu w miejscu ich stałego przebywania i nie wprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajduje się drób podejrzany o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub jego zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa oraz produktów pochodzących od drobiu, jego zwłok, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania drobiu;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej drobiu do badań i zabiegów weterynaryjnych a także udzielania pomocy przy wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania rozprzestrzeniania się choroby lub zakażenia;
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży drobiu i jaj oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.1.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa w ust. 1.6.1.1., powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w gospodarstwie, zgodnie z ust. 2.1 lit. d załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
  - a) paszy,
  - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:

- a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie, w poszczególnych kurnikach lub w innych miejscach, w których jest on utrzymywany,
  - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z kurników, jak również wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa,
  - c) przetrzymywanie jaj w warunkach uniemożliwiających rozprzestrzenienie zakażenia; jeżeli nie istnieje możliwość przetrzymywania jaj w magazynie gospodarstwa, należy poinformować hodowcę o możliwości skierowania ich do przetwórstwa z poddaniem obróbce cieplnej. Przemieszczenie jaj odbywa się za zgodą organu Inspekcji Weterynaryjnej wydanej w porozumieniu z organem sprawującym nadzór nad zakładem, w którym jaja te mają być przetworzone. Postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003;
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
- a) wywożenia jaj z gospodarstwa z wyłączeniem przemieszczania bezpośrednio do zakładu wytwarzającego lub przetwarzającego produkty jajeczne, o którym mowa w przepisach o wymaganiach weterynaryjnych dla produktów pochodzenia zwierzęcego. Postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003;
  - b) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek przez powiatowego lekarza weterynarii,
  - c) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok drobiu, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania drobiu, bez jego zgody,
  - d) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni. W przypadku przemieszczania drobiu do uboju w rzeźni drobiu, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) ze stada, w którym w wyniku próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Środki, o których mowa w ust 1.6.1.2. są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie kur niosek zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.1.3. Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza również pobieranie próbek w stadzie w przypadkach określonych w ust. 2.1 lit. c załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

1.6.1.4. W przypadku uzyskania, w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach dochodzenia epizootycznego dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje:

- a) niezwłoczny ubój wszystkich sztuk drobiu z zaznaczeniem, że mięso musi zostać poddane obróbce cieplnej gwarantującej zabicie pałeczek *Salmonella* lub
- b) zabicie wszystkich sztuk drobiu ze stada zakażonego, z tym że sztuki wykazujące objawy kliniczne choroby zawsze podlegają zabiciu, oraz unieszkodliwienie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego i zabitego zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L z 14.11.2009, Nr 300, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;
- c) poddanie jaj obróbce cieplnej, gwarantującej zabicie wszystkich pałeczek *Salmonella*, lub ich zniszczenie. Postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003;
- d) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, poprzez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności pałeczek *Salmonella* dały wynik dodatni;
- e) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki oraz odchodów, które mogły ulec skażeniu, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;
- f) zniszczenie lub poddanie odkażaniu innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu;
- g) dokładne oczyszczenie i odkażenie kurników, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego, otoczenie budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-f,
- h) podjęcie przez hodowcę działań, mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w gospodarstwie, określonych w ust. 2.3.

i) zakazuje wprowadzania drobiu do gospodarstwa oraz wyprowadzania z gospodarstwa, za wyjątkiem drobiu ze stada podejrzanego o zakażenie, który na wniosek hodowcy, może zostać przemieszczony do rzeźni.

W przypadku wyniku dodatniego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii koszty czynności, o których mowa w ppkt g i h są ponoszone przez hodowcę.

1.6.2. W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych w ramach rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z pkt 2.1 lit. a załącznika do rozporządzenia 1168/2006 w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej nakazuje podjęcie działań określonych w pkt. 1.6.1.4 programu lub, w oparciu o analizę ryzyka, może odstąpić od stosowania ww. środków, w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii próbek kurzu w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) oraz ujemnego wyniku badań laboratoryjnych pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii próbek kału lub prób okładzin na buty. W takim przypadku powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza dodatkowe pobranie próbek w sposób określony w lit. b ust. 4 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003. Do czasu uzyskania wyniku badań, stosuje się środki określone w pkt 4 i 5 ust. 1.6.1.2. programu.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii zgodnie z lit. b ust. 4 rozdziału D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, stosuje się środki określone w ust. 1.6.1. pkt 1.6.1.4. oraz w ust. 1.6.2.

1.6.3. Przy przemieszczaniu zakażonego drobiu do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia drobiu ze stada, w którym wykryto serotyp objęty programem.

Wzór świadectwa zdrowia określa załącznik I, sekcja IV, rozdz. X, część A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75, z późn. zm.).. Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, ocenę mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym od drobiu, u którego w badaniach próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii stwierdzono pałeczki *Salmonella*, regulują przepisy ww. rozporządzenia.

1.6.4. Przed ponownym wstawieniem drobiu do obiektu, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania. Próbki do badań stanowią:

- 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również badania próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę.

Ponowne wstawienie drobiu może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

1.6.5. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad drobiu, może zastosować środki, o których mowa w ust. 1.6.1.4, również w stosunku do tych stad drobiu w gospodarstwie, które nie są utrzymywane w kurnikach:

- 1) gwarantujących całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu, odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.6. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego niniejszym programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.7. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień określają przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zgodnie z art. 3 ust. 3 tego rozporządzenia, począwszy od 2008 r. przeprowadza się szczepienia wszystkich stad niosek przeciwko *Salmonella* Enteritidis.

1.6.8. Środki, o którym mowa w ust. 1.6.1. - 1.6.7., są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w rozdziale D załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U. z 2004 r. Nr 16, poz. 145 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278);
- 6) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);

- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178 poz. 1837, z późn. zm).
- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 14) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 15) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344);

- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);
- 24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);
- 25) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38);

1.8 Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Pomoc finansowa przyznawana jest zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, z uwzględnieniem ust. 1.8.1.

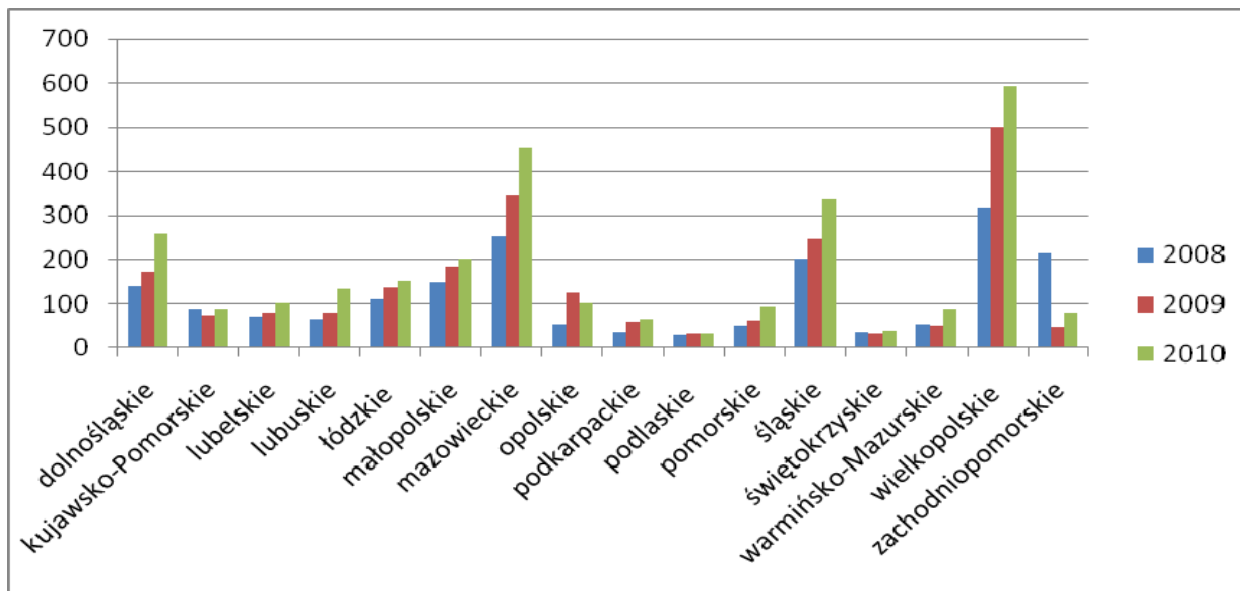
1.8.1. Odszkodowanie nie przysługuje:

- 1) gdy hodowca nie stosował się do:
  - a) przepisów określonych w programie;
  - b) zakazów i nakazów powiatowego lekarza weterynarii wydanych w drodze decyzji administracyjnej;
- 2) za drób powyżej 80 tygodnia życia pochodzący ze stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) objętych programem;
- 3) za drób w przypadku, którego stwierdzono serotyp *Salmonella* objęty programem lub efekt hamujący wzrost bakterii w próbach pobranych z inicjatywy hodowcy od piskląt jednodniowych, a następnie uzyskano dodatni wynik badań laboratoryjnych w próbach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, od tego drobiu;
- 4) w przypadku stwierdzenia w gospodarstwie po raz trzeci i kolejny zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii w stadzie niosek gatunku *Gallus gallus*;
- 5) w przypadku drobiu utrzymywanego w klatkach, gdy hodowca nie stosował się do przepisów dotyczących powierzchni klatki w przeliczeniu na kurę.

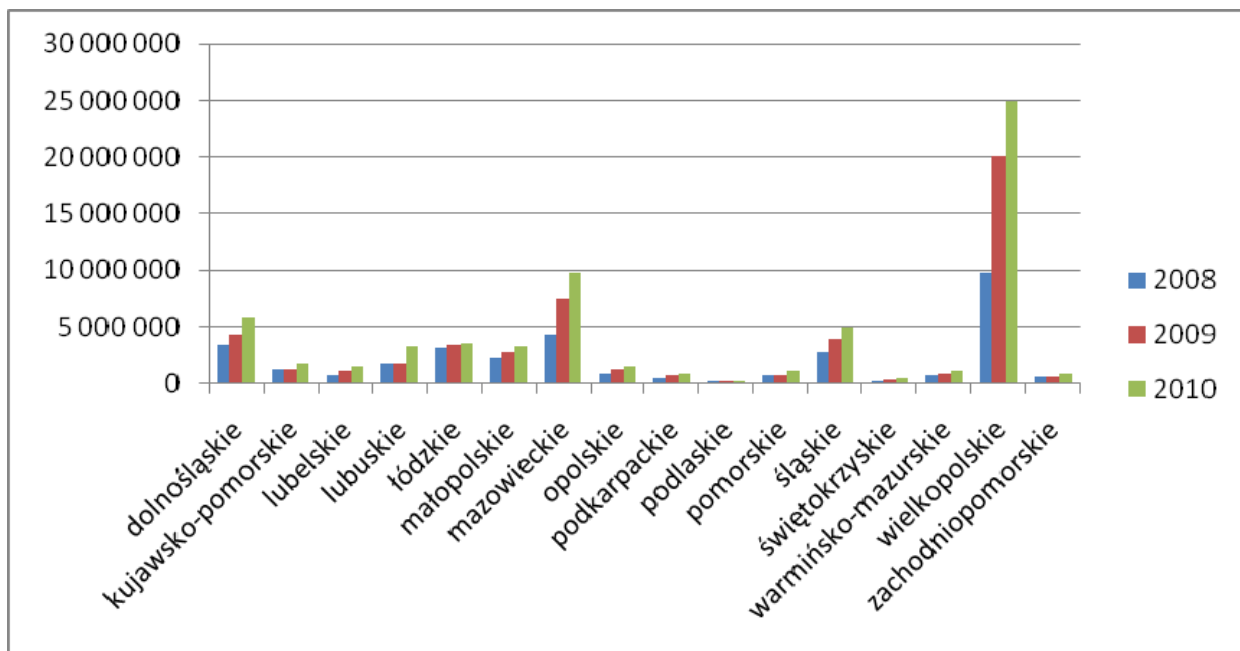
W przypadku przekazywania jaj konsumpcyjnych ze stada niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) zakażonego *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium do przetwórstwa, odszkodowanie pomniejsza się o kwoty uzyskane ze sprzedaży tych jaj.

2. WYMAGANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW PASZOWYCH I ŻYWNOŚCIOWYCH OBJĘTYCH PROGRAMEM

2.1. Liczba stad kur niosek oraz liczba niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

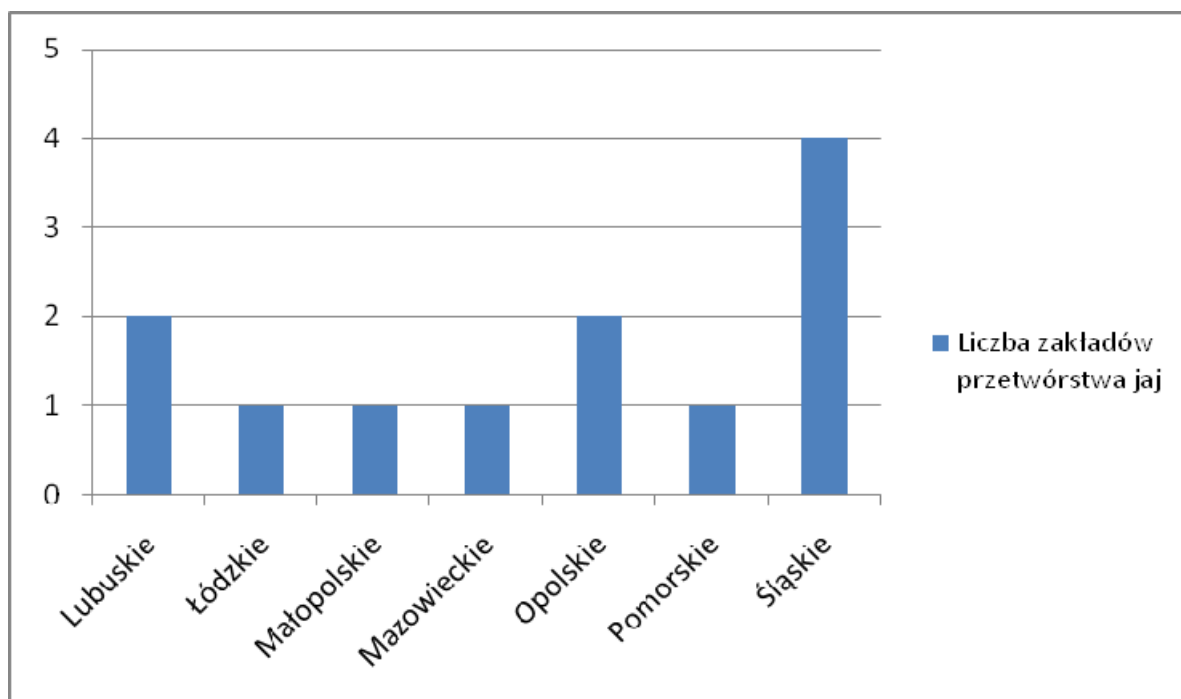

Rys.3. Łączna liczba stad niosek w latach 2008-2010 w poszczególnych województwach.

Rys. 4. Łączna liczba sztuk niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w latach 2008 - 2010 w poszczególnych województwach.

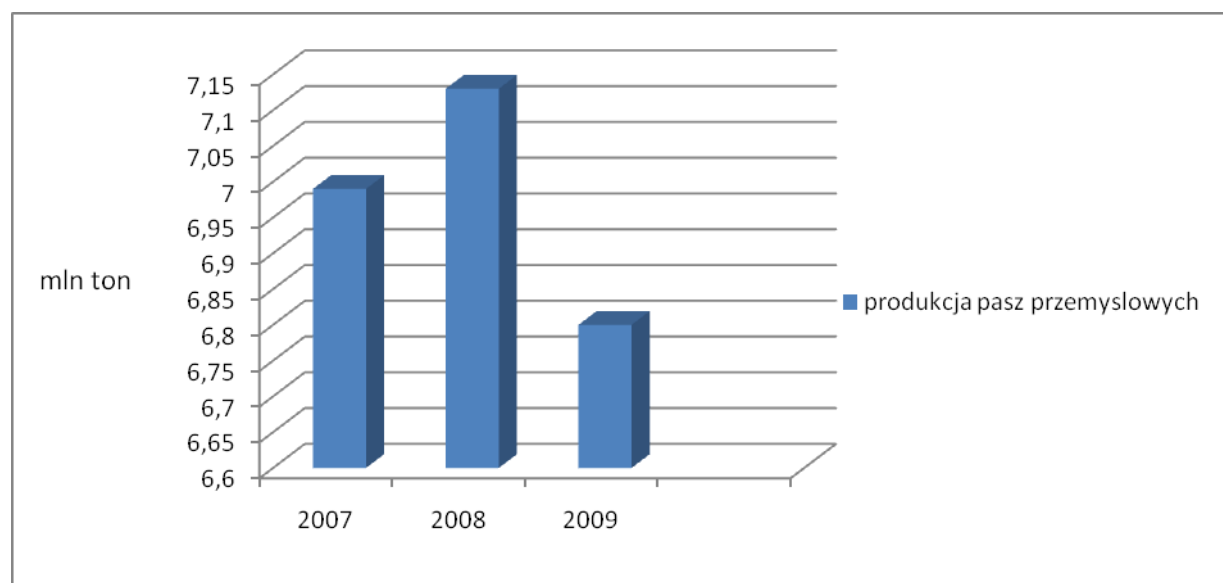
Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na dzień 31 grudnia 2009 r. działało 330 zakładów pakowania jaj konsumpcyjnych oraz 15 zakładów przetwórstwa jaj (Rys.5).

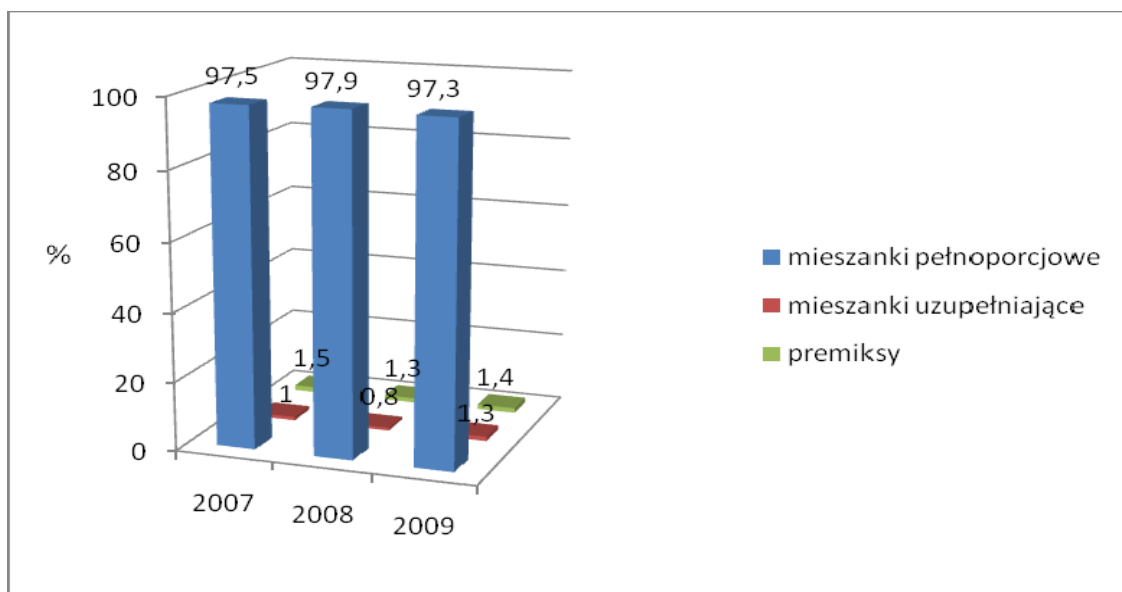
Rys.5. Liczba zakładów przetwórstwa jaj w 2009 r. w poszczególnych województwach.

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają rys.6-7.

Rys. 6. Wielkość produkcji pasz przemysłowych w Polsce w latach 2007-2009 (Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rys. 7. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2007-2009 (w %) (Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

W odniesieniu do stad kur niosek, minimalne warunki utrzymywania kur niosek zostały zawarte w rozdziale 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom,
- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty",
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła,
- 4) stosowanie prawidłowej obsady kurnika,
- 5) utrzymywanie w 1 kurniku w danym stadzie drobiu w jednakowym wieku,
- 6) izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia,
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków,
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych,
- 9) wyłożenie mat nasączonych środkiem odkażającym, przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników,
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla każdego stada w kurniku,

- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa,
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa,
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom,
- 14) prowadzenie rejestru prowadzonego regularnie odkażania, dezynsekcji i deratyzacji,
- 15) zatrudnienie do wykonywania czynności związanych z utrzymywaniem drobiu osób posiadających aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Zaleca się stosowanie przez hodowców drobiu środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich, w celu umieszczenia na rynku tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt jest dozwolone po uprzednim zgłoszeniu, w formie pisemnej, zamiaru jej prowadzenia powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na przewidywane miejsce jej prowadzenia.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną są zobowiązane do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia takiego zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić spełnienie następujących wymagań: lokalizacyjnych, zdrowotnych, higienicznych, sanitarnych, organizacyjnych, technicznych lub technologicznych zabezpieczających przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością nadzorowaną określoną w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt

oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt pracownikom tej Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania w jej imieniu określonych zadań, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, obejmują, zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, także prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych związanych z tą kontrolą.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, może wydać jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującą usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującą wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującą umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującą produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji administracyjnej, zakazującej prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreślenia go z rejestru. Decyzja taka nie jest wydawana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ww. ustawy).

Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii powoduje wydanie w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Wpis gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4.

Wzór rejestru jest określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Dodatkowo, prowadzenie działalności polegającej na utrzymywaniu drobiu w celu pozyskiwania jaj konsumpcyjnych przeznaczonych do wprowadzenia na rynek podlega rejestracji na podstawie ustawy o produktach pochodzenia zwierzęcego. Wzór rejestru prowadzi się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów. Ponadto, podmiotom tym nadaje się weterynaryjny numer identyfikacyjny zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 589/2008 z dnia 23 czerwca 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie norm handlowych w odniesieniu do jaj (Dz. Urz. UE L 163, z 24.06.2008, str. 6), producenci ewidencjonują:

- 1) informacje na temat metod chowu drobiu, określając w odniesieniu do każdej stosowanej metody chowu:
  - a) datę zasiedlenia kurnika, wiek kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w tym dniu oraz ich liczbę,
  - b) datę uboju oraz liczbę ubitych kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*),
  - c) dzienną produkcję jaj,
  - d) liczbę lub masę jaj sprzedanych lub dostarczonych w inny sposób każdego dnia, oraz,
  - e) nazwy i adresy kupujących;
- 2) w przypadkach gdy na jajach klasy "A" i ich opakowaniach podana jest informacja na temat sposobu żywienia kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), producenci, bez uszczerbku dla wymagań określonych w części A.III załącznika I do rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych, ewidencjonują dla każdego sposobu żywienia:
  - a) ilość oraz rodzaj dostarczonych pasz gotowych lub mieszanych na miejscu,
  - b) datę dostawy paszy.

Jeżeli w jednym gospodarstwie prowadzi się kilka różnych metod chowu drobiu, informacje określone w ust. 1 i 2 podaje się w podziale na poszczególne kurniki.

Zamiast prowadzenia ewidencji sprzedaży i dostaw, producenci mogą założyć rejestr faktur i specyfikacji wysyłkowych prowadzony zgodnie z ust. 1 i 2.

Producenci przechowują informacje wymienione w ust. 1 i 2 przez okres co najmniej 12 miesięcy od momentu ich utworzenia.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to posiadacze tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za te zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony w przepisach rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarzy weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji.

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się drób

W handlu, jak również przy przywozie dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94, z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. UE L 226 z 23.08.2008, str. 1);

- 3) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 4) ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu;
- 5) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Pol. wyd. specj., rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie unijnym.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Inne środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji drobiu przemieszczanego na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki tego drobiu, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do państw trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz. Urz. UE L 49 z 19.02.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce drobiu do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczypospolita Polska

Choroba: salmonelozы odzwierzęce

Populacja zwierząt objęta programem: stada kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)

Rok wdrożenia: 2012-2013

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii,

+48 22 623-20-89,

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego salmonelozы odzwierzęcej określonej w ust.1

W Rzeczypospolitej Polskiej stada towarowe kur niosek monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 roku, zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii nr 3/99 zwalczania salmoneloz w stadach towarowych kur, opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. UE L 62 z 15.03.1993, str. 38 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t.14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2004-2005 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącą badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 303 z 30.09.2004, str. 30), badania podstawowe w kierunku określenia występowania pałeczek *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*). Do badania pobrano próbki z 440 stad niosek. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad z dodatnim wynikiem badań.

Zgodnie z raportem opublikowanym przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), pałeczki *Salmonella* spp. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono w 76,2 % badanych stad niosek. Odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritids i *Salmonella* Typhimurium wyniósł odpowiednio 54,6 % i 2,1 %.

W 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Wyniki realizacji ww. programu zawiera tab. 1.

Rok	Liczba stad zbadanych (stada w okresie odchowu i dorosłe)	Procent stad zakażonych S. Enteritidis lub S. Typhimurium (stada w okresie odchowu i dorosłe)	Procent dorosłych stad zakażonych S. Enteritidis lub S. Typhimurium
2010	2617	4,05 %	4,48 %
2009	1948	4,21 %	4,66 %
2008	1533	9,13 %	9,36 %

Tab. 1. Wyniki realizacji krajowego programu zwalczania *Salmonella* w stadach kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w latach 2008-2010.

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób. Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, oraz jaj i produktów jajecznych.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce są zbierane przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, a następnie na ich stronie internetowej publikowane w postaci co dwutygodniowych meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach.

Rok	Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki <i>Salmonella</i>
2009	8 964
2008	9 478
2007	11 566
2006	13 214
2005	15 821

Tab. 2 Dane dotyczące liczby zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2005-2009.

3) Opis programu

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003 zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel wspólnotowy został określony w art.1 rozporządzenia nr 1168/2006. Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

W art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1168/2006 określono roczną minimalną wartość procentową ograniczenia liczby stad dorosłych kur niosek zakażonych pałeczkami *Salmonella* objętymi programem. W pierwszym roku realizacji programu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, celem programu było zmniejszenie liczby stad dorosłych niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) z wynikiem dodatnim co najmniej o 40 %, a w następnych latach odpowiednio o wartość procentową określoną w art. 1 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 1168/2006, albo gdy docelowo odsetek stad z dodatnim wynikiem badań zostanie zredukowany do 2 % lub poniżej tej wartości.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że stadem zakażonym w odniesieniu do celu wspólnotowego jest stado dorosłe, w którym w wyniku badania próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z ust. 2.2. oraz ust. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006, wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub, w którym stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

Cel wspólnotowy będzie realizowany poprzez badanie stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003, w tym stad w okresie odchowu. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypu *Salmonella* objętego programem, następuje pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje:

- 1) likwidację zakażonego stada poprzez ubój lub zabicie, unieszkodliwienie zwłok padłego lub zabitego drobiu,
- 2) zniszczenie lub poddanie obróbce jaj konsumpcyjnych,
- 3) zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, w przypadku gdy w badaniu próbek paszy uzyskano wynik dodatni w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem,
- 4) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu,
- 5) przeprowadzenie oczyszczania i odkażania,

co zostało szczegółowo opisane w części A pkt 1.6.1.4. Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*).

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Środki przewidziane programem

4.1 Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2012-2013

- Kontrola /Zwalczanie
- Badania
- Ubój drobiu z wynikiem dodatnim
- Zabicie drobiu z wynikiem dodatnim
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego
- Inne środki: zniszczenie i obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu.

4.3 Obszary geograficzne i administracyjne, na których program będzie realizowany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ryc. 8. Podział administracyjny Polski na województwa i powiaty.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie wpisu gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Wzór rejestru jest określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.2. Środki i akty prawne w zakresie identyfikacji zwierząt

- nie dotyczy drobiu

4.4.3 Środki i akty prawne w zakresie powiadomienia o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342), organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego dla miejsca prowadzenia działalności o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*).

4.4.4 Środki i prawodawstwo w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania

Zostały szczegółowo określone w części A ust.1.6.

4.4.5 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad

- nie dotyczy

4.4.6 Sposób przeprowadzania kontroli i środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 44 ust. 1 ww. ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni oraz wywożenia jaj konsumpcyjnych z gospodarstwa.

4.4.7. Środki i prawodawstwo w zakresie kontroli choroby:

- 1) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2160/2003 z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1003/2005 (Dz. Urz. UE. L 211 z 01.08.2006, str. 4);
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str.3).

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (art. 49 i 57c);
- szczegółowy opis w części A ust 1.8.

4.4.9. Środki w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujące w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344, z późn. zm.);

Zaleca się stosowanie w gospodarstwie środków bioasekuracji. Są one określone w zasadach dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) i dobrej praktyki higienicznej (GHP).

Dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są umieszczone na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiu oraz jajami konsumpcyjnymi będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu oraz wywozu drobiu i jaj konsumpcyjnych.

Zgodnie z częścią D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, jaja nie mogą być przeznaczone do konsumpcji, jeśli nie pochodzą ze stada niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) objętego programem lub objętego ograniczeniami urzędowymi nałożonymi między innymi w związku z realizacją programu.

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji nr 1237/2007 z dnia 23 października 2007 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz decyzję 2006/696/WE w odniesieniu do wprowadzania na rynek jaj pochodzących ze stad kur niosek zakażonych salmonellą (Dz. Urz. UE L 280 z 24.10.2007, str. 5) restrykcje w stosunku do stad nieobjętych programem lub zakażonych zaczęły obowiązywać od początku 2009 r. Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad, zwiększy konkurencyjność polskich jaj konsumpcyjnych na rynku unijnym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą (w Rzeczypospolitej Polskiej w 2009 r. zanotowano 8 964 przypadków salmoneloz u ludzi), a mięso drobiowe oraz jaja konsumpcyjne są głównym źródłem zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2012 wyniosą 30 298 613,40 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 7 216 805,35 EUR.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2013 wyniosą 20 154 228,73 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 4 777 714,25 EUR.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: **2006**

Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki dobrowolnego monitoringu)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a) badań			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																		
Ogółem	Stada kur niosek	1350		640		640	113	15		0	0	0	0	0	0	0	0	0

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2007

San na dzień: 31.12.2007 r. (wyniki dobrowolnego monitoringu)

Gatunek: **Gallus gallus**

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a) badań			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Stada kur niosek			628		628	74	9		0	0	0	0	0	0	0	0

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2008

San na dzień: 31.12.2008 r.

Gatunek: **Gallus gallus**

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a) badań			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Stada kur niosek	1875	33 433 076	1 599	32 937 095	1 533	140	29	0	139	2 382 979	0	2 180 053	2 380	18 454 200	959 770	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2009

Stan na dzień: 31.12.2009 r.

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a)			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Stada kur niosek	2 236	51 220 058	2 003	45 838 190	1 948	82	32	0	76	1 129 652	0	11 978 558	0	4 893 521	0	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2010

Stan na dzień: 31.12.2010 r.

Gatunek: **Gallus gallus**

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a) badań			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Stada kur niosek	2 820	65 172 710	2 641	63 676 039	2 617	106	59	0	103	2 213 564	0	2 826 434	0	20 510 907	0	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2008 Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* Kategoria (b): stada kur niosek (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	724	140	3415	140	-	-

(a) Gatunek zwierząt.

(b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, stosownie do potrzeb.

(c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(d) Liczba zbadanych próbek.

(e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

Rok: 2009 Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* Kategoria (b): stada kur niosek (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	171	82	1 558	82	-	-

- (a) Gatunek zwierząt.
- (b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, stosownie do potrzeb.
- (c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (d) Liczba zbadanych próbek.
- (e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

Rok: 2010

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus*

Kategoria (b): stada kur niosek (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	308	106	Badanie bakteriologiczne: 1852; Badania skuteczności odkażania: 210; Badania efektu hamującego: 1778;	Badanie bakteriologiczne: 106; Badania skuteczności odkażania: 0; Badania efektu hamującego: 0	Inne badania (np. paszy i wody): 88	brak danych

- (a) Gatunek zwierząt.
- (b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, stosownie do potrzeb.
- (c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (d) Liczba zbadanych próbek.
- (e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2008

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada kur niosek

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	140	2 382 979*

Rok: 2009

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada kur niosek

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	82	1 129 652*

Rok: 2010

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada kur niosek

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	106	2 213 564*

(a) Gatunek zwierząt.

(b) Region określony w programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji

* liczba zwierząt ubitych/zabitych w ramach programu.

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Rok: 2012

1) Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada kur niosek (stada wszystkie)

Region (b)	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada kur niosek	odchody/ okładziny na buty lub skarpety/ kurz	wykrycie stada zakażonego	1829
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	390
				stwierdzenie efektu hamującego	1829
	badanie serologiczne			określenie serotypu	317

(a) Gatunek, w razie potrzeby.

(b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Opis badania.

(d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.

(e) Opis próbki (np. odchody).

(f) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

Rok: 20132) Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada kur niosek (stada wszystkie)

Region (b)	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada kur niosek	odchody/ okładziny na buty lub skarpety/ kurz	wykrycie stada zakażonego	1829
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	260
				stwierdzenie efektu hamującego	1829
	badanie serologiczne			określenie serotypu	317

- (a) Gatunek, w razie potrzeby.
- (b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (c) Opis badania.
- (d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.
- (e) Opis próbki (np. odchody).
- (f) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2012

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie ^(a): **S. Enteritidis; S. Typhimurium**

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Przewidywana liczba stad do zbadania ^(d)	Przewidywana liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)			Przewidywana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana liczba sztuk drobiu do ubicia lub zabicia ^(a)		Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba) ^(a)		Przewidywana ilość jaj skierowana do przetwórstwa (liczba) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	stada kur niosek	2800	64 973 920	2 621	63 477 249	2 598	78 (75 stad dorosłych)	0	78	0	1 660 152	0	1 340 892	0	9 833 208	0	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz

Rok: 2013

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie ^(a): *S. Enteritidis*; *S. Typhimurium*

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Przewidywana liczba stad do zbadania ^(d)	Przewidywana liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)			Przewidywana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana liczba sztuk drobiu do ubicia lub zabicia ^(a)		Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba) ^(a)		Przewidywana ilość jaj skierowana do przetwórstwa (liczba) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	stada kur niosek	2800	64 973 920	2 621	63 477 249	2 598	52	0	52	0	1 106 768	0	893 928	0	6 555 472	0	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz

7.2. Założenia w zakresie szczepień

7.2.1 Założenia w zakresie szczepień- nie dotyczy

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

Rok: 2012

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ² (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie bakteriologiczne w ramach pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii	1 829 badań	11,44 zł/badanie	3,13 EUR	20 923,76 zł	5 732,54 EUR	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	1 829 badań	0,77 zł/badanie	0,21 EUR	1 408,33 zł	385,84 EUR	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	390 badań	12,32 zł/badanie	3,38 EUR	4 804,80 zł	1 316,38 EUR	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	79 badań	40,80 zł/badanie	11,18 EUR	3 223,20 zł	883,07 EUR	tak
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	317 badań	124,62 zł/badanie	34,14 EUR	39 504,54 zł	10 823,16 EUR	tak
Badania laboratoryjne - łącznie					69 864,63 zł	19 140,99 EUR	-
Badania					74 755,15 zł	20 480,86 EUR	-

laboratoryjne - łącznie + 7 % kosztów ogólnych³							
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	32 badania ⁴	26,36 zł/badanie	-	843,52 zł	-	nie
	Dojazd do gospodarstwa w celu pobrania próbek	27 038 km	0,57 zł/km	-	15 411,66 zł	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	9 117 km	0,44 zł/km	-	4 011,48 zł	-	nie
	Koszt dostarczenia prób – inne usługi	19 wysyłek	23,03 zł/wysyłka	-	437,57 zł	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek w gospodarstwie	4 989 zestawów	2,77 zł/zestaw	-	13 819,53 zł	-	nie
	Odzież jednorazowa	1442 zestawów	5,92 zł/zestaw	-	8 536,64 zł	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszt dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszt podania	-	-	-	-	-	-	-

2.4. Koszt kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za drób i jaja	Odszkodowanie za drób poddany unieszkodliwieniu	744 940 szt.	20,50 zł/szt.	5,62 EUR	15 271 270,00 zł	4 183 909,59 EUR	tak
	Odszkodowanie za drób, pomniejszone o wartość drobiu kierowanego do uboju	766 224 szt.	13,79 zł/szt.	3,78 EUR	10 566 228,96 zł	2 894 857,25 EUR	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja konsumpcyjne	1 340 892 szt.	0,32 zł/szt.	0,09 EUR	429 085,44 zł	117 557,65 EUR	tak
	Odszkodowanie za jaja konsumpcyjne poddane obróbce cieplnej	9 833 208 szt.	0,24 zł/szt.	-	2 359 969,92 zł	-	nie
	Odszkodowanie za pasze	1,4 tony (2 stad*0,7 tony)	663,64 zł/tona	-	929,10 zł	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu (klatki)	21 860 szt.	3,36 zł/szt.	-	73 449,60 zł	-	nie
	3.2. Koszt transportu (do rzeźni/zakładu utylizacyjnego)	Załadunek	17 stad*21 284 sztuk drobiu	0,21 zł/szt.	-	75 983,88 zł	-
Transport		19 220 km	5,49 zł/km	-	105 517,80 zł	-	nie

3.3 Koszty unieszkodliwienia	Zabicie drobiu	830 076 szt.	0,48 zł/szt.	-	398 436,48 zł	-	nie
	Utylizacja drobiu	1 660 152 szt.	0,48 zł/kg	-	796 872,96 zł	-	nie
	Utylizacja jaj	1 340 892 szt.	0,06 zł/szt.	-	80 453,52 zł	-	nie
	Zniszczenie paszy	1,4 tony	400 zł/tona	-	560,00 zł	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	4 512 kg	2,70 zł/kg	-	12 182,40 zł	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	0 zł	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁵	nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (rzecznawcy)	Koszt wyceny 1 stada i jaj wylęgowych	78 stad*2 rzeczoznawców*2 godz.	28,59 zł/godz.	-	8 920,08 zł	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	1 359 km	0,69 zł/km	-	937,71 zł	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-

OGÓŁEM				30 298 613,40 zł		
OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)				26 341 339,55 zł	7 216 805,35 +/-	0,01 EUR

¹ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad hodowlanych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012

² Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,65 zł. Koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

³ Zgodnie z decyzją Komisji 2010/712/UE z dnia 23 listopada 2010 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawionych przez Państwa Członkowskie na 2011 rok i na lata następne

⁴ Tylko próbkobrania przeprowadzone przez lekarzy wyznaczonych i zakłady lecznicze dla zwierząt

⁵ Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę

Rok: 2013

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ² (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie bakteriologiczne w ramach pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii	1 829 badań	11,44 zł/badanie	3,13 EUR	20 923,76 zł	5 732,54 EUR	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	1 829 badań	0,77 zł/badanie	0,21 EUR	1 408,33 zł	385,84 EUR	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	260 badań	12,32 zł/badanie	3,38 EUR	3 203,20 zł	877,59 EUR	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	79 badań	40,80 zł/badanie	11,18 EUR	3 223,20 zł	883,07 EUR	tak
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	317 badań	124,62 zł/badanie	34,14 EUR	39 504,54 zł	10 823,16 EUR	tak
Badania laboratoryjne - łącznie					68 263,03 zł	18 702,20 EUR	-
Badania laboratoryjne -					73 041,44 zł	20 011,35 EUR	-

łącznie + 7 % kosztów ogólnych ³							
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	32 badania ⁴	26,36 zł/badanie	-	843,52 zł	-	nie
	Dojazd do gospodarstwa w celu pobrania próbek	27 038 km	0,57 zł/km	-	15 411,66 zł	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	9 117 km	0,44 zł/km	-	4 011,48 zł	-	nie
	Koszt dostarczenia prób – inne usługi	19 wysyłek	23,03 zł/wysyłka	-	437,57 zł	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek w gospodarstwie	4 989 zestawów	2,77 zł/zestaw	-	13 819,53 zł	-	nie
	Odzież jednorazowa	1 442 zestawów	5,92 zł/zestaw	-	8 536,64 zł	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-

3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za drób i jaja	Odszkodowanie za drób poddany unieszkodliwieniu	489 532 szt.	20,50 zł/szt.	5,62 EUR	10 035 406,00 zł	2 749 426,30 EUR	tak
	Odszkodowanie za drób, pomniejszone o wartość drobiu kierowanego do uboju	510 816 szt.	13,79 zł/szt.	3,78 EUR	7 044 152,64 zł	1 929 904,83 EUR	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja konsumpcyjne	893 928 szt.	0,32 zł/szt.	0,09 EUR	286 056,96 zł	78 371,77 EUR	tak
	Odszkodowanie za jaja konsumpcyjne poddane obróbce cieplnej	6 555 472 szt.	0,24 zł/szt.	-	1 573 313,28 zł	-	nie
	Odszkodowanie za pasze	1,4 tony (2 stada *0,7 tony)	663,64 zł/tona	-	929,10 zł	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu (klatki)	21 860 szt.	3,36 zł/szt.	-	73 449,60 zł	-	nie
	3.2. Koszt transportu (do rzeźni/zakładu utylizacyjnego)	Załadunek jednego stada	11 stad*21 284 sztuk drobiu	0,21 zł/szt.	-	49 166,04 zł	-
Transport jednego stada		19 220 km	5,49 zł/km	-	105 517,80 zł	-	nie

3.3 Koszty unieszkodliwienia	Zabicie drobiu	553 384 szt.	0,48 zł/szt.	-	265 624,32 zł	-	nie
	Utylizacja drobiu	1 106 768 kg	0,48 zł/kg	-	531 248,64 zł	-	nie
	Utylizacja jaj	893 928 szt.	0,06 zł/szt.	-	53 635,68 zł	-	nie
	Zniszczenie paszy	1,4 tony	400,00 zł/tona	-	560,00 zł	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	4 512 kg	2,70 zł/kg	-	12 182,40 zł	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	0 zł	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁵	nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny 1 stada i jaj wylęgowych	52 stada*2 godz.*2 rzeczoznawców	28,59 zł/godz.	-	5 946,72 zł	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	1 359 km	0,69 zł/km	-	937,71 zł	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-

7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
OGÓŁEM					20 154 228,73 zł		
OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)					17 438 657,04 zł	4 777 714,25	
						EUR	
						+/-0,01 EUR	

¹ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad hodowlanych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013

² Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,65 zł. Koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

³ Zgodnie z decyzją Komisji 2010/712/UE z dnia 23 listopada 2010 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawionych przez Państwa Członkowskie na 2011 rok i na lata następne

⁴ Tylko próbkobrania przeprowadzone przez lekarzy wyznaczonych i zakłady lecznicze dla zwierząt

⁵ Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę

**„KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW *SALMONELLA*
W STADACH INDIKÓW HODOWLANYCH” NA 2012 R.**

Część A

a) Cel „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych” na 2012 r.

Założeniem „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych” na 2012 r., zwanego dalej programem, jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który został wyznaczony w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 roku wykonującym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków (Dz. Urz. UE L 162 z 21.06.2008, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 584/2008”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad hodowlanych indyków w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad z dodatnim wynikiem badania w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium do 1 % lub poniżej tej wartości. W przypadku Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie liczba dorosłych stad hodowlanych indyków wynosi poniżej 100, cel wspólnotowy wynosi nie więcej niż jedno dorosłe stado hodowlane indyków zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego. Cel ten powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2012 r.

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Zasady pobierania próbek w stadach hodowlanych indyków odbywają się zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Szczegółowe założenia zostały opisane w dalszej części programu.

Realizacja programu pośrednio przyczyni się do spełnienia wymagań określonych w części E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, poprzez ograniczenie występowania

Salmonella Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium w jajach wylęgowych, a tym samym pozyskiwaniu piskląt indyków rzeźnych wolnych od zakażeń *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie salmonelozы odzwierzęcej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Występowanie salmonelozы odzwierzęcej w stadach indyków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zostało przedstawione w części B w ust. 2 programu.

Według raportu Europejskiego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zakażenie *Salmonella* stad indyków rzeźnych i hodowlanych przedstawiało się następująco:

Tabela 1.

Rok	liczba zbadanych stad ^{*)}	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> spp.	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Enteritidis	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Typhimurium
2004	4424	8,6	0,5	0,9
2005	4952	8,1	0,5	1,2
2006	2260	6,3	0,8	1,2
2007	7 150	6,6	0,4	1,4
2008	3 279	7,9	0,4	2,2

^{*)} wszystkie grupy wiekowe

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rysunek 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm. oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278).

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się badań laboratoryjnych próbek zgromadzonych w ramach programu

Badanie laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu odbywa się w laboratoriach wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, z tym, że w przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach programu mogą być przesłane do wyznaczonego laboratorium, znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy, mogą przesłane być badane przez laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w trybie art. 25a ustawy o Inspekcji

Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony zgodnie z art. 25, ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu przeprowadzają za każdym razem badania efektu hamującego wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objęty programem, określa się ten serotyp i podaje jego nazwę. Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie. W sprawozdaniu umieszcza się informacje o stadzie (numer lub oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz wyniku badania każdej ze zbadanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych opisów:

- a) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- b) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem;
- c) w próbce nr...nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- d) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub uzyskaniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii lub z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym fakcie właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria przesyłają sprawozdanie z przeprowadzonych badań do hodowcy, właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii oraz w przypadku wyników dodatnich również do właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego na wniosek wojewódzkiego inspektoratu weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Laboratoria przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Dodatkowo spośród izolatów *Salmonella* laboratorium przesyła do KLR-*Salmonella* wraz z odpowiednią informacją jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp *Salmonella* lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu– typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. z 2008 r. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu

Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „*KLR-Salmonella*”.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w ramach programu

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych indyków są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Do wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatknej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach indyków hodowlanych oraz kontrole urzędowe pasz

Etapy produkcji, na których pobieranie próbek w stadach indyków hodowlanych są obowiązkowe, zostały określone w ust. 1 lit. b załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Próbki są pobierane w sposób określony w pkt 2.2.2. załącznika do rozporządzenia Komisji (UE) nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów salmonelli w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 61 z 11.3.2010, str. 1) zwanego dalej „rozporządzeniem nr 200/2010”.

Pobieranie próbek w stadzie hodowlanym indyków piskląt jednodniowych przeprowadza się zgodnie z następującymi zasadami:

- 1) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
- 2) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą) - w przypadku pojemników bez wyściółki lub
- 3) pisklęta padłe (w tym również podczas transportu) - nie więcej niż 20 szt. (w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą).

Pobieranie próbek w stadzie indyków hodowlanych czterotygodniowych oraz na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki produkcyjnej następuje w sposób określony w pkt 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010. Pobieranie

próbek w stadach hodowlanych indyków w okresie nieśności odbywa się co trzy tygodnie w stadzie, w sposób określony w pkt. 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Ostatnie pobranie próbek odbywa się w stadach indyków hodowlanych w okresie 3 tygodni przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki badań bakteriologicznych próbek muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. W tym przypadku wyniki badania zachowują ważność przez 6 tygodni od pobrania próbek.

Pobieranie próbek na wskazanych wyżej etapach produkcji następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz badań laboratoryjnych w laboratorium.

Przesyłanie próbek pobranych w stadach hodowlanych indyków do laboratoriów wymienionych w ust. 1.3. programu odbywa się w sposób określony w ust. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego hodowca umieszcza informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie indyków hodowlanych oraz terminy jej podania, jak również stosowanie wszelkich środków przeciwbakteryjnych, które mogą wpłynąć na wynik badania laboratoryjnego.

Hodowca jest zobowiązany prowadzić dokumentację związaną z pobieraniem próbek do badań laboratoryjnych, zawierającą co najmniej informacje: o rodzaju próbek, dacie i godzinie pobrania próbek, a także danych osoby pobierającej próbkę do badań laboratoryjnych, datę i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwę i adres laboratorium oraz wyników badań laboratoryjnych pobranych próbek w ramach programu, a także szczegóły dotyczące stad, w tym wiek i liczbę indyków hodowlanych.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór nad prawidłowością pobierania próbek jest wykonywany poprzez kontrolę realizacji harmonogramu pobierania próbek oraz przeprowadzaną okresowo kontrolę sposobu pobierania próbek, która jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia gospodarstwa.

Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Wykrycie serotypów pałeczek *Salmonella* objętych niniejszym programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy albo przez powiatowego lekarza weterynarii, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii przez laboratorium, o którym mowa w ust. 1.3. programu, przeprowadzającym badanie laboratoryjne próbek.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz

weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych, w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii, ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium oraz koszty użytych wyrobów medycznych. Wysokość opłat określają przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. z 2004 r. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.).

Częstotliwość pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 1 lit. b pkt 3 tiret pierwszy załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad indyków hodowlanych w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem, zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. z 2006 r. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwy organ w odniesieniu do indyków hodowlanych lub produktów, u których lub w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem próbek pobranych w stadzie indyków hodowlanych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia indyków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do obiektów budowlanych lub miejsc, w których znajdują się indyki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętych programem lub zwłoki tych indyków;

- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, jaj wylęgowych, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od tych indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej indyków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia *Salmonella* lub zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem, źródeł *Salmonella* lub źródeł zakażenia lub dla zapobiegania szerzeniu się tej choroby lub zakażenia.

Ponadto, hodowca zobowiązany jest do:

- 1) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentów potwierdzających zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży indyków i jaj oraz dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej;
- 2) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób określony w pkt 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
  - a) paszy,
  - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) odosobnienie indyków znajdujących się w gospodarstwie w poszczególnych obiektach lub w innych miejscach, w których są one utrzymywane,
  - b) zastosowanie produktów biobójczych w celu odkażania jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,
  - c) zastosowanie produktów biobójczych przed wejściami do obiektów budowlanych i wyjściami z tych obiektów, jak również wjazdami na teren i wyjazdami z terenu gospodarstwa,
  - d) wylęganie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym w oddzielnych aparatach lęgowych, w oparach formaliny lub innego środka odkażającego aktywnego w stosunku do pałeczek *Salmonella*, dopuszczonego do bieżącego odkażania w czasie lęgu,;
- 5) zakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:

- a) wywożenia jaj wylęgowych do czasu otrzymania wyników badań laboratoryjnych ze wszystkich stad w gospodarstwie,
- b) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,
- c) przemieszczania indyków z gospodarstwa i do gospodarstwa, oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że indyki, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone do rzeźni; w przypadku przemieszczania indyków w celu poddania ubojowi w rzeźni, w świadectwie zdrowia umieszcza się informacje o pochodzeniu ze stada, w którym uzyskano wynik dodatni w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium badania laboratoryjnego próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub w próbkach tych wykryto efekt hamujący wzrost bakterii,
- d) wywożenia z gospodarstwa, bez jego zgody, mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków,.

Środki, o których mowa w ust. 1.6.2. są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie hodowlanym indyków zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie indyków hodowlanych w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:

- 1) niezwłoczny ubój lub zabicie wszystkich indyków hodowlanych w stadzie, z tym że indyki wykazujące kliniczne objawy choroby zawsze podlegają zabiciu;
- 2) unieszkodliwienie, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L z 14.11.2009, Nr 300, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia; zwłok wszystkich padłych i zabitych indyków;
- 3) zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych;
- 4) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, przy zastosowaniu środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku uzyskania

dodatniego wyniku badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności pałeczek *Salmonella*;

- 5) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella* zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1069/2009;
- 6) przeprowadzenie pod jego nadzorem dokładnego oczyszczania i odkażania:
  - a) budynków, w których były przetrzymywane indyki ze stada zakażonego,
  - b) otoczenia budynku, o którym mowa w lit. a, pojazdów używanych do jego transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, pod jego nadzorem, po wykonaniu czynności, o których mowa w pkt 1-5;
- 7) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie polegających m.in. na poprawie:
  - a) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, stosowanie w żywieniu pasz kruszonych, zachowanie prawidłowej obsady kurnika) oraz
  - b) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, prowadzenie rejestru wizyt, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków, wyłożenie mat nasączonych środkami odkażającymi, przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do kurników, odkażanie pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa, zaopatrzenie personelu w odzież ochronną oddzielną dla każdego kurnika, posiadanie przez pracowników aktualnego wyniku badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*).

Koszty czynności, o których mowa w pkt 6 i 7 są ponoszone przez hodowcę.

Przy przemieszczaniu zakażonych indyków do rzeźni, w świadectwie zdrowia umieszcza się informację o pochodzeniu indyków ze stada zakażonego pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

Wzór świadectwa zdrowia określa załącznik I, sekcja IV, rozdział X, część A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm., Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75).

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, ocenę poubojową oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z tych indyków, u których w badaniach stwierdzono pałeczki *Salmonella* regulują przepisy rozporządzenia nr 854/2004 oraz rozporządzenia Komisji

(WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1).

Powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki do badań laboratoryjnych w celu sprawdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym umieszczeniem indyków w obiekcie budowlanym. Ponowne wstawienie indyków może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań urzędowo pobranych próbek. Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe pobrane z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 2) 4 wymazy powierzchniowe pobrane z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe pobrane z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe pobrane z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 5) 2 wymazy powierzchniowe pobrane z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również badań laboratoryjnych próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie, zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z zakażonymi indykami.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad indyków hodowlanych, może zastosować środki, o których mowa w pkt 1.6.5 programu, również w odniesieniu do tych stad indyków hodowlanych w gospodarstwie, które nie są przetrzymywane w budynkach inwentarskich:

- 1) zapewniających całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajdują się indyki zakażone pałeczkami *Salmonella* objętymi programem;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.5. Środki, o których mowa w pkt 1.6.1.-1.6.4 programu, są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

1.6.6. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień są określone w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U. z 2004 r. Nr 16, poz. 145 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278);
- 6) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy

- weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178 poz. 1837 z późn. zm.);
- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
  - 14) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
  - 15) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
  - 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);
  - 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
  - 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
  - 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
  - 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
  - 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81);

- 22) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie wprowadzenia "Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków hodowlanych" na lata 2010 – 2012 (Dz. U. Nr 68, poz. 436);
- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 116, poz. 778);
- 24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
- 25) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);
- 26) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);
- 27) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

1.8. Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Odszkodowanie z budżetu państwa jest przyznawane na zasadach określonych w art. 49 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt z uwzględnieniem ust. 1.8.1. programu.

1.8.1. Odszkodowanie nie przysługuje:

- 1) gdy hodowca nie stosował się do przepisów określonych w programie;
- 2) gdy hodowca nie stosował się do zakazów i nakazów powiatowego lekarza weterynarii w drodze decyzji administracyjnej;
- 3) za indyki, w przypadku których stwierdzono serotyp *Salmonella* objęty programem lub efekt hamujący wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy od piskląt jednodniowych, a następnie uzyskano od tych indyków dodatni wynik badań laboratoryjnych w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii;
- 4) w przypadku stwierdzenia w gospodarstwie po raz trzeci i kolejny zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii w stadzie indyków hodowlanych.

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1. Struktura produkcji indyków hodowlanych oraz produktów z nich pochodzących

Dane dotyczące gospodarstw znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w których były utrzymywane stada indyków hodowlanych liczące nie mniej niż 250 sztuk, w 2010 r.:

Tabela 2.

Lp.	Województwo	Liczba gospodarstw utrzymujących więcej niż 250 indyków hodowlanych	Liczba stad indyków hodowlanych	Średnia liczebność stad indyków hodowlanych
1.	Lubuskie	1	1	4 300
2.	Mazowieckie	1	2	9000
3.	Opolskie	2	8	3 114
4.	Śląskie	1	10	1648
5.	Warmińsko-mazurskie	16	99	3 663

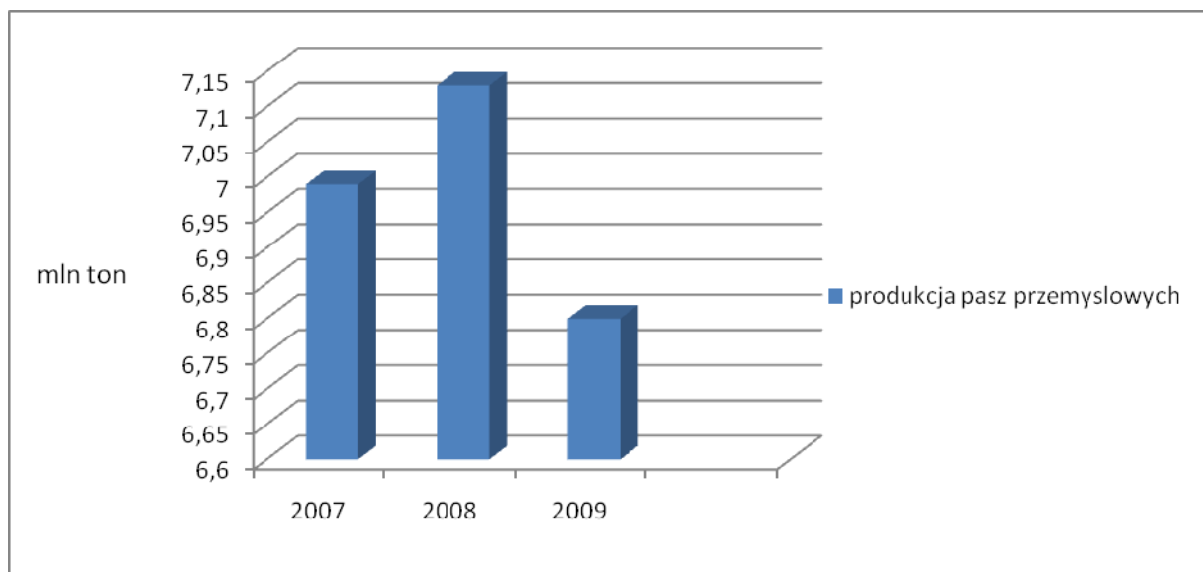
Według danych Inspekcji Weterynaryjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2008 r. znajdowało się 21 gospodarstw, w których utrzymywano 120 stad hodowlanych indyków liczących powyżej 250 sztuk.

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej i zgodnie ze sprawozdaniem z urzędowego badania zwierząt rzeźnych, mięsa, drobiu, dziczyzny, królików i zwierząt akwakultury za 2009 r. (druk RRW-6) urzędowemu badaniu poubojowemu poddanych zostało 23 864 169 indyków.

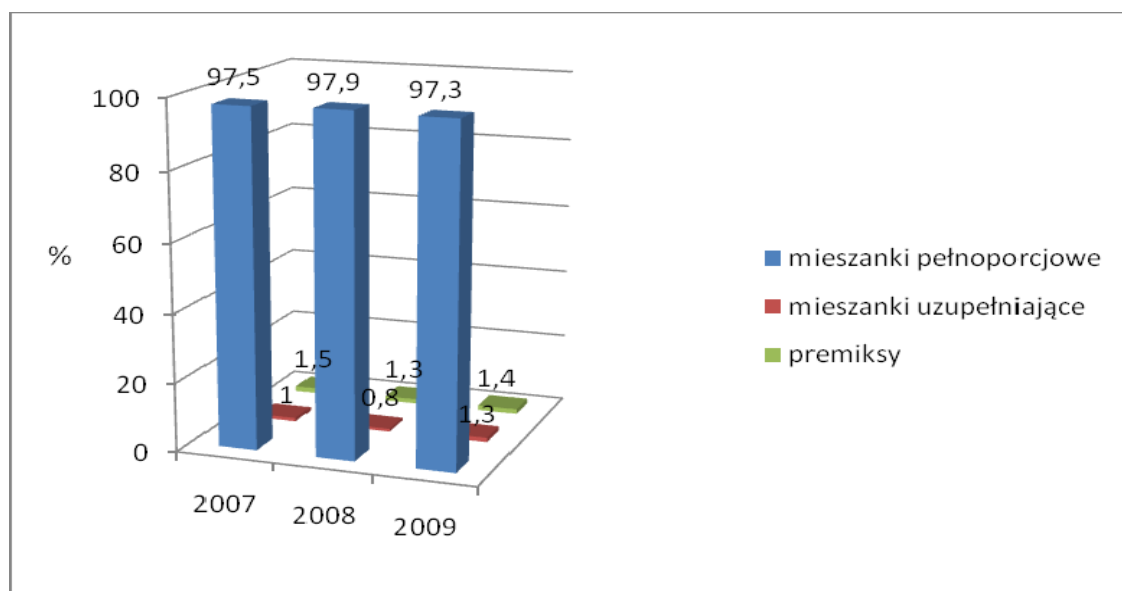
2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają rysunek 2-3.

Rysunek. 2. Wielkość produkcji pasz przemysłowych w Polsce w latach 2007-2009 (Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rysunek. 3. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2007-2009 (w %) (Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne obowiązkowe lub dobrowolne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

W odniesieniu do stad hodowlanych, wymagania w zakresie dobrej praktyki higienicznej zostały zawarte w rozdziale 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;

- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywanie w 1 kurniku w danym stadzie indyków w jednakowym wieku;
- 6) izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia.
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich indyków,
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożenie mat nasączonych środkami odkażającymi, przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników;
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla każdego stada w kurniku;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;
- 14) prowadzenie rejestru prowadzonego regularnie odkażania, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zatrudnieni pracownicy powinni posiadać aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Zaleca się stosowanie przez hodowców drobiu środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Standardowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z drobiem, określeniu warunków zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia takiej działalności oraz określeniu katalogu środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej przekazany został nadzór nad działalnością prowadzoną w zakresie:

- 1) utrzymywania drobiu, w celu umieszczenia go na rynku;
- 2) zarobkowego przewozu drobiu lub przewozu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej;
- 3) organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu;
- 4) skupu drobiu i obrotu drobiem lub pośrednictwa w tym obrocie;
- 5) prowadzenia miejsc gromadzenia drobiu;
- 6) wytwarzania, pozyskiwania, konserwacji, obróbki, przechowywania, prowadzenia obrotu lub wykorzystywania materiału biologicznego pochodzącego od drobiu w ramach zakładu hodowli zarodowej oraz zakładu reprodukcyjnego;
- 7) odchowu drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności, w ramach zakładu odchowu drobiu;
- 8) prowadzenia zakładu drobiu;
- 9) zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania produktów ubocznych pochodzących od drobiu.

Rozpoczęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu objęte jest obowiązkiem rejestracji u powiatowego lekarza weterynarii. Dodatkowo podmiot podejmujący wyżej wymienioną działalność obowiązany jest uzyskać decyzję powiatowego lekarza weterynarii w sprawie stwierdzenia spełnienia wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności, bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscu, w których ta działalność ma być prowadzona albo też osobom wykonującym określone czynności.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane są także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana, w formie pisemnej, w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów, o których mowa w art. 4 ust. 2

ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z utrzymywaniem drobiu, pracownikom Inspekcji Weterynaryjnej, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Prerogatywy kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, może wydać jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór nakazu lub zakazu określonego w decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru podmiotów prowadzących działalność

nadzorowaną, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ustawy). Oznacza to, iż brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej, bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej. Rozwiązanie takie powinno być zastosowane niezależnie od możliwości wdrożenia przymusowej egzekucji nakazów lub zakazów decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, przeprowadzonej na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Wzór rejestru został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81). Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z rozdziałem 1 część I lit. B ust. 7 i 8 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych w zakładzie hodowli zarodowej, zakładzie reprodukcyjnym oraz zakładzie odchowu drobiu prowadzi się dokumentację dla każdego stada.

Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia rozdysponowania stada.

Zgodnie z rozdziałem 1 część II ust. 21 i 22 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych, w zakładzie wylęgu drobiu prowadzi się kartę wylęgu drobiu zawierającą informacje dotyczące każdej partii jaj wylęgowych umieszczonych w komorze lęgowej.

Kartę wylęgu drobiu prowadzi się oddzielnie dla jaj wylęgowych pochodzących z poszczególnych stad drobiu i przechowuje się przez 2 lata od dnia dokonania w niej wpisu.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to

właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych zabiegów leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wymienione dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji.

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się indyki i jaja wylęgowe w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 2) ustawą z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu;
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 4) rozporządzeniem Komisji (WE) 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94, z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wyd. specj., rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. WE L 226 z 23.08.2008, str. 1).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego,

powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w przepisach prawa unijnego.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do państwa trzeciego, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji indyków

W celu zapewnienia identyfikacji indyków w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do państw trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z państw trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Unii pochodzących z państw trzecich (Dz. Urz. WE L 49 z 19.02.2004, str. 11 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 42, str. 462)), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie zwierząt odzwierzęcą *Salmonella* spp.

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego salmonelozy odzwierzęcej

W Rzeczypospolitej Polskiej stada indyków hodowlanych monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 roku, na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr 1/99 zwalczania salmoneloz w stadach reprodukcyjnych drobiu, opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2006-2007 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 roku w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania pałeczek *Salmonella* u indyków hodowlanych prowadzonego w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 03.10.2006, str. 22), zwaną dalej „decyzją 2006/662/WE”, badania podstawowe nad występowaniem pałeczek *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych. Pobrano do badania próbki z 367 stad pochodzących z 332 gospodarstw. W każdym stadzie pobierano po 5 próbek do badań, w sumie zbadano 1835 próbek. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad, w których uzyskano dodatni wynik badań. Pałeczek *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych nie wykryto.

Zgodnie z raportem opublikowanym przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), pałeczki *Salmonella* spp. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono w 26,9 % badanych stad indyków. Odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium wyniósł 4,2 %.

Oznaczeniom serologicznym poddano 300 wyizolowanych szczepów pałeczek *Salmonella*. Najczęściej występującymi serotypami były: *Salmonella* Saintpaul (36,3 % oznaczanych izolatów) oraz *Salmonella* Typhimurium (16,3%). Serotypy *Salmonella* Enteritidis zostały wyizolowane w 7 % oznaczanych próbek.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2009 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia

Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2009 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 8964 zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2008 r. zarejestrowano 9473, w 2007 r. - 11566, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności, przede wszystkim mięsa i przetworów mięsnych - głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych.

Według danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2007 r., serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej to:

- 1) *Salmonella* Enteritidis (D) – 77,6 %;
- 2) *Salmonella* Typhimurium (B) - 8,53 %.

3. Opis przedłożonego programu

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel wspólnotowy określa art. 1 rozporządzenia nr 584/2008.

Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

W Rzeczypospolitej Polskiej, cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków, gdy docelowo odsetek stad, w których uzyskano dodatni wynik badań, zostanie zredukowany do 1 stada dorosłego indyków lub poniżej tej wartości do dnia 31 grudnia 2012 r.. Zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu nr 584/2008, rok 2012 jest rokiem kontynuowania realizacji programu. W trakcie realizacji programu w roku 2012 przewiduje się nie więcej niż 1 stado hodowlane indyków zakażonych *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium z 66 stad przewidzianych do zbadania w ramach programu.

Zgodnie z ust. 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008, na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego – dorosłe stado hodowlane indyków, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe), albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

Cel określony w rozporządzeniu nr 584/2008 będzie realizowany poprzez obowiązkowe badania wszystkich stad indyków hodowlanych objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych urzędowo serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje: likwidację zakażonego stada, unieszkodliwienie zwłok indyków padłych lub zabitych, zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych, zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, ściółki, odchodów i innych przedmiotów oraz przeprowadzenie oczyszczania i odkażania, co zostało szczegółowo opisane w ust. 1.6.3. części A programu. Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach hodowlanych indyków.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, określone salmonelozы drobiu, w tym wywołane przez *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium, są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 57 ust. 6 ww. ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych”, po przyjęciu przez ministra właściwego ds. rolnictwa oraz ministra właściwego ds. finansów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza, w drodze rozporządzenia, zatwierdzony przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki finansowe uzyskane ze współfinansowania przez Wspólnotę będą przeznaczone na finansowanie badań kontrolnych, badań skuteczności mycia i odkażania oraz odszkodowania za likwidowane stada i jaja wylęgowe. Wyjściowy poziom zakażeń pałeczkami *Salmonella* stad hodowlanych indyków określono na podstawie wyników badań podstawowych, wykonanych zgodnie z art. 1 ust. 1 decyzji 2006/662/WE.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2012 r.

- Kontrola
- Badania
- Monitorowanie lub nadzór
- Ubój zwierząt, u których uzyskano dodatni wynik badania
- Zabicie zwierząt, u których uzyskano dodatni wynik badania
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów
- Inne środki: zniszczenie lub obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w realizacji programu. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Program podlega obowiązkowemu stosowaniu przez podmioty utrzymujące indyki hodowlane, z wyłączeniem podmiotów prowadzących wyłącznie produkcję, o której mowa w art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji indyków

Nie dotyczy.

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadamiania o chorobie

Laboratorium, w którym uzyskano dodatni wynik badania w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium powiadamia o tym fakcie niezwłocznie

właściwego powiatowego lekarza weterynarii. Krajowe Laboratorium Referencyjne Państwowego Instytutu Weterynaryjnego-Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach powiadamia właściwego powiatowego lekarza weterynarii o każdym uzyskanym dodatnim wyniku badania.

Zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, salmoneloza jako choroba odzwierzęca oraz jej czynniki chorobotwórcze podlegają obowiązkowi monitorowania. Salmonelozы drobiu w tym wywoływane przez *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium podlegają obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 51 wyżej wymienionej ustawy oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242, poz. 2045), podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, laboratoria przekazują właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii comiesięczne informacje o chorobach zakaźnych podlegających obowiązkowi rejestracji, o chorobach odzwierzęcych i ich czynnikach chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania oraz o wynikach monitorowania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Powyższe informacje, powiatowi lekarze weterynarii przekazują wojewódzkim lekarzom weterynarii, a wojewódzcy lekarze weterynarii Głównemu Lekarzowi Weterynarii w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym te informacje zostały zebrane.

4.4.4. Środki i stosowne prawodawstwo w przypadku wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w ust. 1.6. i 1.7. w części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kwalifikacji indyków hodowlanych i ich stad

Nie dotyczy.

4.4.6. Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się drobiu narażonego na kontakt lub zakażenie daną chorobą oraz regularne inspekcje gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie indyków hodowlanych, stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz

weterynarii, stosownie do art. 44 ust. 1 w/w ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni.

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania i szczepienia)

- 1) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2160/2003 z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 2) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 2.8.2006, str.3);
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) Nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 r. wykonujące rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania Salmonelli enteritidis i Salmonelli typhimurium u indyków.

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli indyków poddanych ubojowi lub zabitych

- 1) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) szczegółowy opis w pkt 1.8. części A programu

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

- 1) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych;
- 2) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej;

3) dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad indyków hodowlanych oraz podmiotów zajmujących się obrotem nimi będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu oraz wywozu indyków hodowlanych, jaj wylęgowych oraz piskląt do państw trzecich. Osiągnięcie celu wspólnotowego, czyli zmniejszenie liczby zakażonych stad hodowlanych indyków, ograniczy rozprzestrzenianie się pałeczek *Salmonella* wśród drobiu tego gatunku.

Dodatkowo, zgodnie z załącznikiem II sekcja E rozporządzenia nr 2160/2003, świeże mięso drobiowe nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, o ile nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella: nie stwierdzono obecności w 25 gramach*”. Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad hodowlanych indyków, doprowadzi do przerwania drogi pionowej przenoszenia zakażenia pałeczkami *Salmonella*.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych indyków w 2012 r. wyniosą 267 818,76 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu, Polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 57 143,19 EUR.

Koszty te zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na 2012 r.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: **2005**

Stan na dzień: 31.12.2005 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}		Liczba stad, ^{e)} w których uzyskano dodatni wynik badań ^{a)}			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba indyków hodowlanych lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w kg) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w kg) ^{a)}		
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																			
Ogółem	Indyki	56	297 912	-	-	50	44	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

Rok: **2006**

Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)		Liczba stad, w których uzyskano dodatni wynik ^(a) badań			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba indyków hodowlanych poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																			
Ogółem	Indyki hodowlane	60	296 615	-	-	55	45	0	4	3	0	0	1 849	0	37 868	0	0	0	

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

Rok: 2007

Stan na dzień: 31.12.2007 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)		Liczba stad, ^(e) w których uzyskano dodatni wynik ^(a) badań			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba indyków hodowlanych poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																			
Ogółem	Indyki hodowlane	66	318 829	-	-	61	47	1	1	2	0	0	0	0	36 229	0	0	0	

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

Rok: **2008**

Stan na dzień: 31.12.2008 r. wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}		Liczba stad ^{e)} w których uzyskano dodatni wynik ^{a)} badań			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba indyków hodowlanych poddanych ubojowi lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																			
Ogółem	Indyki hodowlane	77	380 724	-	-	70	56	1	4	3	0	0	2 271	0	114 894	0	0	0	

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

Rok: **2010**   Sytuacja z dnia: 31.12.2010 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych”)

Gatunek: **Indyki**   Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *S. Typhimurium*;

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^{(a)*}			Liczba stad zlikwidowanych ^{(a)*}		Łączna liczba indyków hodowlanych ubitych lub zniszczonych ^{(a)*}		Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)		
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																		
Ogółem	Indyki hodowlane (okres odchowu i produkcji)	120	426 302	109	408 362	109	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

^(a) Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2010

Gatunek zwierząt: indyk

Kategoria: indyki hodowlane (okres odchowu i produkcji)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (c)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (d)	Liczba zbadanych próbek (c)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (d)	Liczba zbadanych próbek (c)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (d)
Rzeczpospolita Polska	4	0	Badanie bakteriologiczne: 34 Badanie efektu hamującego: 29	Badanie bakteriologiczne: 0 Badanie efektu hamującego: 0	nie były wykonywane	-

a) Kategoria/dodatkowe określenia, np. zwierzęta hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, stosownie do potrzeb.

b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

c) Liczba zbadanych próbek.

d) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2010

Gatunek zwierząt: stada indyków hodowlanych

Region (a)	Liczba zakażonych stad (b)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	0	0

(a) Region określony w programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(b) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Cele

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

2. Gatunek zwierząt: stada indyków hodowlanych (stada wszystkie)

Region	Rodzaj badania (b)	Populacja docelowa (c)	Rodzaj próbki (d)	Cel (e)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	indyki hodowlane	odchody/ okładziny na buty/ kurz	wykrycie stada zakażonego	32
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	4
				stwierdzenie efektu hamującego	32
	badanie serologiczne			określenie serotypu	2

a) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

b) Opis badania.

c) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.

d) Opis próbki (np. odchody).

e) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: **2012**

Stan na dzień: 31.12.2010 r.

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^{(a)*}			Liczba stad zlikwidowanych ^{(a)*}		Łączna liczba indyków hodowlanych ubitych lub zniszczonych ^{(a)*}		Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Indyki hodowlane (okres odchowu i produkcji)	120	426 302	109	408 362	109	1			1	0	3 746	0	26222	0		0

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna jest brana pod uwagę tylko raz.

7.2. Założenia w zakresie szczepień

7.2.1 Założenia w zakresie szczepień- nie dotyczy

8. Szacunkowa analiza kosztów programu¹⁾

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ² (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii	32 badania	13,50 zł/badanie	3,70 EUR	432,00 zł	118,36 EUR	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	32 badania	0,39 zł/badanie	0,11 EUR	12,48 zł	3,42 EUR	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	4 badania	10,94 zł/badanie	3,00 EUR	43,76 zł	11,99 EUR	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	2 badania	67,40 zł/badanie	18,47 EUR	134,80 zł	36,93 EUR	tak
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	2 badania	176,42 zł/badanie	48,33 EUR	352,84 zł	96,67 EUR	tak
Badania laboratoryjne - łącznie					975,88 zł	267,37 EUR	-

Badania laboratoryjne - łącznie + 7% kosztów ogólnych ³					1 044,19 zł	286,09 EUR	-
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	129 pobrania ⁴	4,83 zł/pobranie	-	623,07 zł	-	nie
	Dojazd do gospodarstwa w celu pobrania próbek	505 km	0,74 zł/km	-	373,70 zł	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	152 km	0,69 zł/km	-	104,88 zł	-	nie
	Koszt dostarczenia próbek – inne usługi	0 wysyłek	-	-	0 zł	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek w gospodarstwie	32 zestawy	16,58 zł/zestaw	-	530,56 zł	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-

3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za indyki i jaja	Odszkodowanie za stado zniszczone	1 stado x 3 746 szt.	48,40 zł/szt.	13,26 EUR	181 306,40 zł	49 672,99 €	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja jednego stada	1 stado x 3 746 szt. jaj x 7 dni magazynowania	1 zł/szt.	0,27 EUR	26 222,00 zł	7 184,11 €	tak
	Odszkodowanie za indyki hodowlane pomniejszone o wartość przetwórstwa ptaków kierowanych do uboju	0 stad	-	-	-	-	-
	Odszkodowanie za paszę	1 stado x 15 t	1083 zł/tona	-	16 245,00 zł	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu	0 szt.	-	-	0 zł	-	nie
3.2. Koszt transportu (do rzeźni/zakładu utylizacyjnego)	Załadunek jednego stada	1 stado	1260 zł (14 osób x 6 godz. x 15 zł/godz.)	-	1260,00 zł	-	nie
	Transport jednego stada	1 stado	610 zł [3,05 zł/km x 200 km (średnia odległość do rzeźni) x 1samochód	-	610,00 zł	-	nie
3.3 Koszty	Zabicie indyków	1 stado x 3 746	1 zł/szt.	-	3 746,00 zł	-	nie

zniszczenia lub unieszkodliwieni a		szt.					
	Utylizacja indyków	1 stado x 3 746 szt. x 11 kg (waga indyka)	0,60 zł/kg	-	24 723,60 zł	-	nie
	Utylizacja jaj	1 stado x 3 746 x 7 dni x 0,07 kg (waga jaja)	1 zł/kg	-	1 835,54 zł	-	nie
	Zniszczenie paszy	1 stado x 15 t	600 zł/tona	-	9 000,00 zł	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	6 kg	2,10 zł/kg	-	12,60 zł	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	0 zł	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁵	Nie dotyczy	-	-	-	-	-	--
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny 1 stada i jaj wylęgowych	1 stado x 2 rzeczoznawców x 2 godz.	28,59 zł/godz.	-	114,36 zł	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	1 stado x 2 rzeczoznawców x 40 km	0,8358 zł/km	-	66,86 zł	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-

specjalny sprzęt							
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	
OGÓŁEM		-	-		267 818,76 zł	-	
OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)		-	-		208 572,59 zł	57 143,19 EUR +/- 0,01 EUR	

¹ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad hodowlanych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012.

² Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,65 zł. Koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku.

³ Zgodnie z decyzją Komisji 2010/712/UE z dnia 23 listopada 2010 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawionych przez Państwa Członkowskie na 2011 rok i na lata następne.

⁴ Tylko próbkobrania przeprowadzone przez lekarzy wyznaczonych i zakłady lecznicze dla zwierząt.

⁵ Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę.

**„KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW *SALMONELLA*
W STADACH INDIKÓW RZEŹNYCH ” NA 2012 R.**

Część A

a) Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych” na 2012 r.

Założeniem „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych” na 2012 r., zwanego dalej programem jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który został wyznaczony rozporządzeniem Komisji (WE) nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 roku wykonującym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenie częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków (Dz. Urz. UE L 162 z 21.06.2008, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 584/2008”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków rzeźnych w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad z wynikiem dodatnim badania w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium do 1 % lub poniżej tej wartości. Cel ten powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2012 r. Natomiast zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu nr 584/2008, realizacja programu w 2012 r. jest kontynuacją rozpoczętego w 2010 r. „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych na lata 2010-2012”.

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Zasady pobierania próbek w stadach rzeźnych indyków odbywają się zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami określonymi w części B, załącznika II do rozporządzenia rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328) zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części C, D i E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Zgodnie z załącznikiem II części E rozporządzenia nr 2160/2003, świeże mięso drobiowe nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, o ile nie zostanie spełnione kryterium: *Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”. Program zakłada osiągnięcie celu wspólnotowego czyli zmniejszenie liczby zakażonych stad rzeźnych indyków do 1% stad

zakażonych do dnia 31 grudnia 2012 r. a tym samym ograniczenie występowania *Salmonella* w świeżym mięsie drobiowym.

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowania salmonelozy (*Salmonella* odzwierzęca) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem wyników otrzymanych w ramach monitorowania zgodnie z art. 4 dyrektywy 2003/99/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, ze szczególnym uwzględnieniem wartości w zakresie częstości występowania tych serotypów *Salmonella*, których dotyczą programy kontroli *Salmonella*

Występowanie salmonelozy odzwierzęcej w stadach indyków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zostało przedstawione w części B ust. 2 niniejszego programu.

Według raportu Europejskiego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zakażenie *Salmonella* stad indyków rzeźnych i indyków hodowlanych przedstawiało się następująco:

Tabela 1

Rok	liczba zbadanych stad ^{*)}	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> spp.	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Enteritidis	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Typhimurium
2004	4424	8,6	0,5	0,9
2005	4952	8,1	0,5	1,2
2006	2260	6,3	0,8	1,2
2007	7 150	6,6	0,4	1,4
2008	3 279	7,9	0,4	2,2

^{*)} wszystkie grupy wiekowe

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rysunek 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278).

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się badań laboratoryjnych próbek zgromadzonych w ramach programu

Badanie laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu odbywa się w laboratoriach wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, z tym, że w przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach programu mogą być przesłane do wyznaczonego laboratorium, znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy być badane przez laboratoria wyznaczone przez Głównego Lekarza Weterynarii w trybie art. 25a ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony, zgodnie z art. 25, ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Laboratoria wykonujące badania w ramach programu przeprowadzają każdorazowo badania efektu hamującego wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypów pałeczek *Salmonella* innych niż objętych programem, należy w miarę możliwości określić serotyp i podać jego nazwę.

Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić jedno z poniższych sformułowań:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem;
- 3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*...(podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- 4) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub uzyskaniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez właściwy organ lub z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym fakcie właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria przesyłają sprawozdanie z przeprowadzonych badań do hodowcy, właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii oraz w przypadku wyników dodatnich również do właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii. Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Laboratoria przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Dodatkowo spośród izolatów laboratorium przesyła do Krajowego Laboratorium Referencyjnego w zakresie *Salmonella* wraz z odpowiednią informacją jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. z 2008 r. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-*Salmonella*”.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w ramach programu

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach rzeźnych indyków są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach rzeźnych indyków oraz kontrole urzędowe pasz

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008 pobranie próbek powinno nastąpić z inicjatywy hodowcy we wszystkich stadach indyków rzeźnych w ciągu 3 tygodni przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki badań laboratoryjnych próbek muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Wyniki badania zachowują ważność przez 6 tygodni od pobrania próbek, stąd też może zaistnieć konieczność ponownego pobrania próbek w tym samym stadzie. Procedura pobierania i przesyłania próbek została opisana w ust. 2 i 3 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Pobieranie próbek przed przemieszczeniem indyków do rzeźni następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz badań laboratoryjnych w laboratorium. W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego hodowca ma obowiązek umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki przeciwko *Salmonella* w stadzie indyków rzeźnych oraz terminy jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwbakteryjnych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych. Wyniki badań laboratoryjnych muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium, wyników próbek badań laboratoryjnych pobranych w ramach programu oraz szczegóły dotyczące stad, w tym wiek, liczbę indyków rzeźnych, zdrowotność stada oraz zastosowane leki i zabiegi w stadzie.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór nad prawidłowością pobierania próbek jest wykonywany poprzez kontrolę, czy próbki są pobierane w gospodarstwie zgodnie z programem, oraz poprzez przeprowadzaną okresowo kontrolę sposobu pobierania próbek, która jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca prowadzenia gospodarstwa.

Nadzór ten może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Zatwierdzone laboratorium, o którym mowa w ust. 1.3. programu, przeprowadzające badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy niezwłocznie informuje właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o wykryciu serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz użytych wyrobów medycznych. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Częstotliwość pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została opisana w ust. 1 lit. b (iii) załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad indyków rzeźnych w zakresie wykrywania serotypów pałeczek *Salmonella* objętych programem przewidziane zostały w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. z 2006 r. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. WE L 165 z 30.04.2004 r., str. 1, z późn. zm.; Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwy organ w odniesieniu do indyków rzeźnych lub produktów, u których lub w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, próbek pobranych w stadzie indyków rzeźnych z inicjatywy hodowcy, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia indyków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do budynków inwentarskich lub miejsc, w których znajdują się indyki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętych programem lub ich zwłoki;

- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej indyków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby lub zakażenia, źródeł choroby lub źródeł zakażenia lub zapobiegania szerzeniu się choroby lub zakażenia;
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży zwierząt oraz dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób określony w ust. 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008,
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
  - a) paszy,
  - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach, w których jest on utrzymywany,
  - b) zastosowanie produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z budynków inwentarskich, jak również przed wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa,
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
  - a) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek przez powiatowego lekarza weterynarii,
  - b) przemieszczania indyków z gospodarstwa i do gospodarstwa oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa chyba, że indyki przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni; w przypadku przemieszczania indyków do uboju w rzeźni drobiu, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym w wyniku próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub w próbkach

pobranym z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii. Postępowanie w czasie uboju, badania poubojowego oraz oceny mięsa należy przeprowadzić zgodnie z rozporządzeniem nr 854/2004.

- c) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków, bez jego zgody.

Powiatowy lekarz weterynarii po przeprowadzeniu analizy ryzyka w gospodarstwie, uwzględniającej zalecenia wskazane w ust. 2.3., może odstąpić od zakazu przemieszczania indyków do gospodarstwa, określonego w ust. 1.6.2. pkt 5 lit. b. Środki, o których mowa w ust. 1.6.2. są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie rzeźnym indyków zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie indyków rzeźnych w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe), lub w przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje:

- a) zniszczenie zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L z 14.11.2009, Nr 300, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia, zwłok wszystkich padłych indyków;
- b) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, przy zastosowaniu środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku pałeczek *Salmonella*;
- c) przetworzenie lub zniszczenie mięsa znajdującego się w gospodarstwie i pozyskanego z tych indyków
- d) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;

e) dokładne oczyszczanie i odkażanie, pod jego nadzorem, obiektów budowlanych, w których były utrzymywane indyki ze stada zakażonego, otoczenia tych obiektów, pojazdów używanych do transportu indyków oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-d;

f) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie;

2) zakazuje przemieszczania indyków ze stada zakażonego z gospodarstwa i do stada zakażonego w gospodarstwie oraz ze stada do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że indyki przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone bezpośrednio do rzeźni w celu poddania ich ubojowi.

Przy przemieszczaniu zakażonych indyków do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia indyków ze stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego.

Wzór świadectwa określa załącznik I, sekcja IV, rozdział X, część A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004, str. 206; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str.75).

Postępowanie w trakcie uboju, badanie przedubojowe, ocenę mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z indyków, u których w badaniach stwierdzono serotyp *Salmonella* regulują przepisy rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1).

Zaleca się podjęcie działania mającego na celu poprawę:

- 1) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, odpowiednie żywienie, zachowanie prawidłowej obsady budynku inwentarskiego) oraz
- 2) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich indyków, wyłożenie mat nasączonych środkiem odkażającym, zaopatrzenie personelu w odzież ochronną).

Powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki do badań laboratoryjnych w celu sprawdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym wstawieniem indyków do obiektu budowlanego. Ponowne wstawienie indyków może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych

wyników badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii. Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z indykami zakażonymi pałeczkami *Salmonella*.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad indyków rzeźnych, może zastosować środki, o których mowa w ust. 1.6.2., również w stosunku do tych stad indyków w gospodarstwie, które nie są przetrzymywane w budynkach inwentarskich:

- 1) gwarantujących całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajdują się indyki zakażone pałeczkami *Salmonella* objętych programem;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem indyków, w tym ich karmienie odbywa się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.5. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem 1177/2006”.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);

- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278);
- 5) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.);
- 12) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 13) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);
- 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);

- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
- 21) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie wprowadzenia "Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków rzeźnych" na lata 2010-2012 (Dz. U. Nr 65, poz. 406);
- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 116, poz. 778);
- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);
- 24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);
- 25) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38);

1.8. Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Pomoc finansowa przyznawana jest zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczym i paszowym objętych programem

2.1. Struktura produkcji indyków rzeźnych oraz produktów z nich pochodzących

Dane dotyczące gospodarstw utrzymujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, liczące nie mniej niż 250 sztuk, stada rzeźne indyków w roku 2010 przedstawiały się następująco:

Tabela 2

Lp.	Województwo	Łączna liczba gospodarstw w utrzymujących indyki rzeźne	Liczba gospodarstw utrzymujących >500 indyków rzeźnych	Liczba stad indyków rzeźnych	Średnia liczebność stad indyków rzeźnych
1	Dolnośląskie	32	32	171	10 588
2	Kujawsko-pomorskie	31	31	329	4 552
3	Lubelskie	45	45	138	11 331
4	Lubuskie	125	125	843	6 266
5	Łódzkie	10	10	26	11 317
6	Małopolskie	9	9	31	4 944
7	Mazowieckie	74	74	256	9 679
8	Opolskie	5	5	34	3 759
9	Podkarpackie	6	6	17	9 145
10	Podlaskie	14	14	56	8 522
11	Pomorskie	10	10	44	8 256
12	Śląskie	7	7	51	4 592
13	Świętokrzyskie	2	2	2	12 000
14	Warmińsko-mazurskie	318	318	1 495	7 022
15	Wielkopolskie	72	72	477	7 474
16	Zachodniopomorskie	25	25	192	4 079

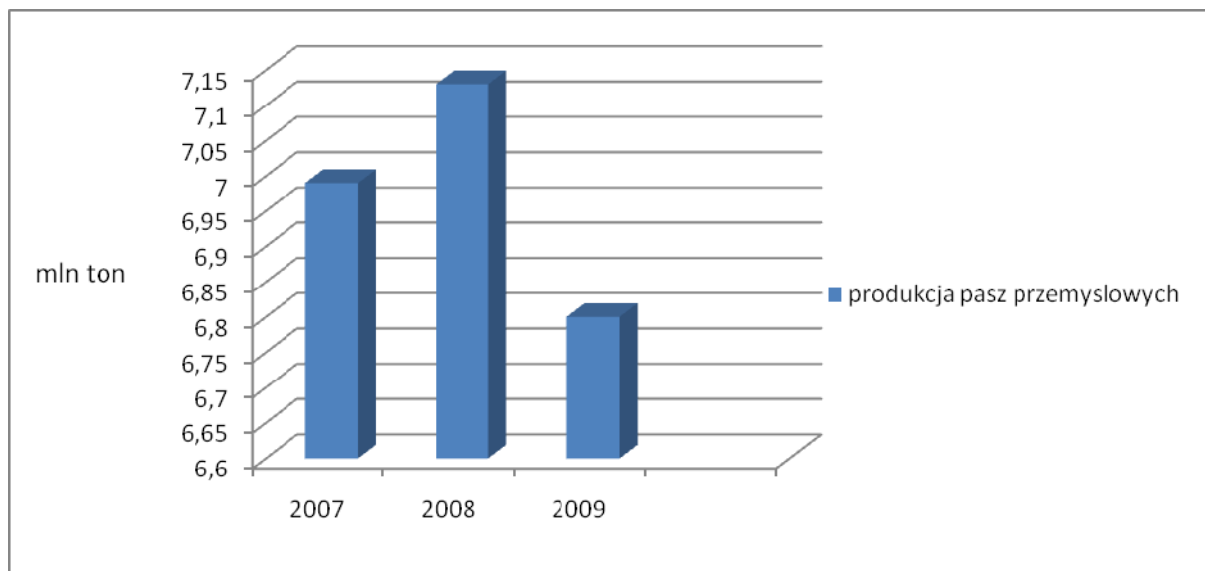
Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2010 r. znajdowało się 810 gospodarstw utrzymujących indyki rzeźne, w których utrzymywano w sumie 4 162 stad indyków rzeźnych. Najwięcej gospodarstw (39 %) znajdowało się w województwie warmińsko-mazurskim. Średnia liczebność stad indyków rzeźnych wahała się w poszczególnych województwach i wynosiła od 3 759 szt. w województwie opolskim do 12 000 szt. w województwie świętokrzyskim.

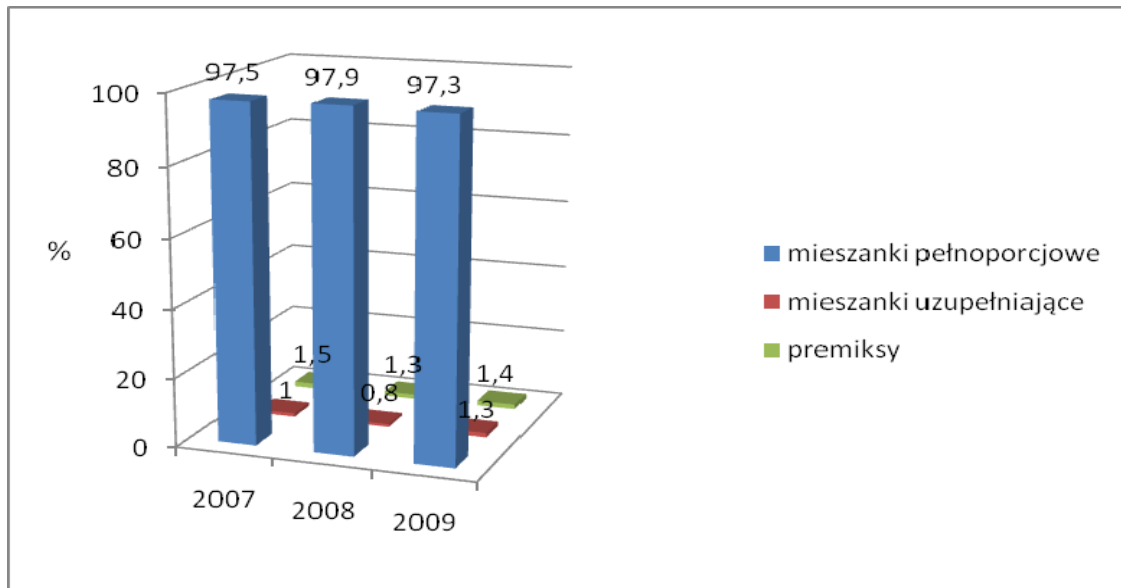
Według danych Inspekcji Weterynaryjnej i zgodnie ze sprawozdaniem z urzędowego badania zwierząt rzeźnych, mięsa, drobiu, dziczyzny, królików i zwierząt akwakultury za 2009 r. (druk RRW-6) urzędowemu badaniu poubojowemu poddanych zostało 23 864 169 indyków.

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają rysunek. 2-3.

Rysunek. 2. Wielkość produkcji pasz przemysłowych w Polsce w latach 2007-2009 (Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rysunek. 3. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2007-2009 (w %) (Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne obowiązkowe lub dobrowolne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

W odniesieniu do stad indyków rzeźnych, minimalne warunki utrzymywania indyków rzeźnych zostały zawarte w rozdziale 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca

2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich, innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej.

Ponadto, zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywanie w 1 kurniku w danym stadzie drobiu w jednakowym wieku;
- 6) izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia;
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożenie mat nasączonych środkiem odkażającym, przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników;
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla każdego stada w kurniku;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;
- 14) prowadzenie rejestru prowadzonego regularnie odkażania, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zapewnienie, że zatrudnieni pracownicy powinni posiadać aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Zaleca się stosowanie przez hodowców drobiu środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z drobiem, określeniu warunków zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia takiej działalności oraz określeniu katalogu środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej do wydawania decyzji administracyjnych oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej przekazany został nadzór nad działalnością prowadzoną m.in. w zakresie:

- 1) utrzymywania drobiu, w celu umieszczenia na rynku drobiu lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt;
- 2) zarobkowego transportu drobiu lub transportu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej;
- 3) organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu;
- 4) skupu drobiu i obrotu drobiem lub pośrednictwa w tym obrocie;
- 5) zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania produktów ubocznych pochodzących od drobiu.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie zarobkowego transportu drobiu i skupu oraz obrotu nim lub prowadzenia stacji kwarantanny jest dozwolone po uzyskaniu decyzji powiatowego lekarza weterynarii stwierdzającą spełnianie wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii, wydając decyzję stwierdzającą spełnianie wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotowi lub poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ma być prowadzona działalność nadzorowana, lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zostały zobowiązane także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej oraz o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z utrzymywaniem drobiu pracownikom Inspekcji Weterynaryjnej, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Podmiot przeprowadzający kontrole, oprócz prawa wstępu na teren, na którym podmioty prowadzą działalność nadzorowaną, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, ma prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych. Jeżeli w

wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego. Inspekcja Weterynaryjna łączy w tym zakresie realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami do wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej zostały naruszone wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej ma na względzie zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku gdy kontrolowany podmiot nie zastosuje się do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru, z tym że decyzja ta nie może z mocy prawa zostać wydana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt). Rozwiązanie takie powinno być zastosowane niezależnie od możliwości wdrożenia przymusowej egzekucji nakazów lub zakazów decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, przeprowadzonej na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Wzór rejestru został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6 . Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, posiadacz zwierząt gospodarskich, w tym indyków jest obowiązany do prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt. Lekarz weterynarii leczący zwierzęta dokonuje wpisów w ewidencji leczenia zwierząt. Zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta regulują przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. z 2004 r. Nr 100, poz. 1022).

Zgodnie z art. 69 ust 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych zabiegów leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. z 2008 r. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się indyki w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;

- 2) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa zdrowia i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 4) rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowania do drobiu i jaj wylęgowych;
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. WE L 226 z 23.08.2008, str. 1).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002 r., str. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z przepisem art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie Wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 13), przesyłkom produktów pochodzenia zwierzęcego towarzyszą świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w przepisach prawa unijnego.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami tego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do państwa trzeciego, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzwspólnotowym.

2.8. Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji indyków

W celu zapewnienia identyfikacji indyków w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo

zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do państw trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z państw trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Unii pochodzących z krajów trzecich (Dz. Urz. WE L 49 z 19.02.2004, str. 11 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 42, str 462), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie zwierząt odzwierzęcą *Salmonella spp.*

Populacja zwierząt objęta programem: stada indyków rzeźnych

Rok wdrożenia: 2012

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii

+48 22 623 20 89

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

W Rzeczypospolitej Polskiej stada rzeźne indyków monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 r., na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr 2/99 zwalczania salmoneloz w stadach drobiu rzeźnego (IW.ZIIS-2/99), opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2006-2007 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii salmonelli u indyków prowadzonego w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 03.10.2006, str. 22), badania podstawowe nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach indyków. Do badania pobrano próbki z 367 stad pochodzących z 332 gospodarstw. W każdym stadzie pobierano po 5 próbek do badań, w sumie zbadano 1835 próbek. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad z dodatnim wynikiem badań.

Oznaczeniom serologicznym poddano 300 wyizolowanych szczepów pałeczek *Salmonella*. Najczęściej występującymi serotypami były: *Salmonella* Saintpaul (36,3% oznaczanych izolatów) oraz *Salmonella* Typhimurium (16,3 %). Serotypy *Salmonella* Enteritidis zostały wyizolowane w 7 % oznaczanych próbek.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2009 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2009 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 8964 zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń

jelitowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2008 r. zarejestrowano 9473, w 2007 r.,-11566, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, jaj i produktów jajecznych.

Według danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2007 r., serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej to:

- 1) *Salmonella* Enteritidis (D) – 77,6 %
- 2) *Salmonella* Typhimurium (B) - 8,53 %.

3. Opis przedłożonego programu

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003 zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel wspólnotowy określa art. 1 rozporządzenia nr 584/2008.

W Rzeczypospolitej Polskiej, cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków rzeźnych, gdy docelowo odsetek stad z dodatnim wynikiem badań w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium zostanie zredukowany do 1 % lub poniżej tej wartości do dnia 31 grudnia 2012 r.

Zgodnie z ust. 4.2. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego - stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

Zgodnie z załącznikiem II rozdział E ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 stycznia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”.

Stosownie do art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, program nie ma zastosowania przy produkcji mięsa pochodzącego z indyków przeznaczonego do sprzedaży bezpośredniej lub na użytek własny.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, określone salmonelozы drobiu, w tym

wywołane przez *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium, są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji.

Na podstawie art. 57 ust. 6 ww. ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych”, po przyjęciu przez ministra właściwego ds. rolnictwa oraz ministra właściwego ds. finansów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza, w drodze rozporządzenia, zatwierdzony przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki finansowe uzyskane na współfinansowanie będą przeznaczone na finansowanie badań kontrolnych oraz badań skuteczności przeprowadzonego oczyszczania i odkażania. Wyjściowy poziom zakażeń pałeczkami *Salmonella* stad indyków rzeźnych określono na podstawie wyników badań podstawowych, wykonanych zgodnie z art. 1 ust. 1 decyzji Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii salmonelli u indyków prowadzonego w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 03.10.2006, str. 22).

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii przez zatwierdzone laboratorium przeprowadzające badanie laboratoryjne próbek.

Dodatkowo w każdym roku realizacji programu, we wszystkich stadach w 10% gospodarstw utrzymujących przynajmniej 500 indyków rzeźnych jest przeprowadzane pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii. Pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii jest przeprowadzane przy uwzględnieniu analizy ryzyka, jak również w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka potrzeba.

Pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2012 r.

- Kontrola
- Badania
- Monitorowanie lub nadzór
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego

- Usuwanie produktów
- Inne środki: zniszczenie lub obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w realizacji programu. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo stanowiące podstawę do rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i prawodawstwo w zakresie identyfikacji indyków

Nie dotyczy.

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania. Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie indyków rzeźnych. Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie indyków rzeźnych. Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

4.4.4. Środki i stosowne prawodawstwo w przypadku uzyskania wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w ust. 1.6 części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kwalifikacji indyków rzeźnych i ich stad

Nie dotyczy.

4.4.6. Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się drobiu narażonego na kontakt lub zakażenie daną chorobą oraz regularne inspekcje gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie indyków rzeźnych, stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 44 ust. 1 w/w ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni.

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania i szczepienia)

- 1) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2160/2003 z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 2) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 2.8.2006, str.3);
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) Nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 r. wykonujące rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania Salmonelli enteritidis i Salmonelli typhimurium u indyków;

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli indyków poddanych ubojowi lub zabitych

Nie dotyczy.

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

- 1) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej;
- 2) dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla hodowców indyków oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz mięsem drobiowym będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu oraz wywozu drobiu do państw trzecich. Zgodnie z załącznikiem II rozdziału E rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 stycznia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium: „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”.

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad indyków, zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i mięsa drobiowego na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą, a mięso drobiowe jest jednym z głównych źródeł zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane koszty programu wynoszą 28 459,13 zł. Koszty do ubiegania się o współfinansowanie przez Unię Europejską „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych” w 2012 r. wynoszą 3 936,26 euro.

Koszty te zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na 2012 r.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: **2005**

Stan na dzień: 31.12.2005 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy

i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków rzeźnych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków rzeźnych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}		Liczba stad z dodatnim wynikiem ^{e)} badań			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba indyków rzeźnych poddanych ubojowi lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																			
Ogółem	Indyki rzeźne	1 676	15 658 581	-	-	927	784	22	27	122	7	2	14 000	72 986	-	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada indyków rzeźnych

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

a3) Inne serotypy: *Salmonella* Saintpaul, *Salmonella* gr. BO, *Salmonella* Sandiego, *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Newport, *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Tschiongwe, *Salmonella* Derby

Rok: **2006**

Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków rzeźnych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków rzeźnych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}		Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba indyków rzeźnych ubitych lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba lub kg) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba lub kg) ^(a)		
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																			
Ogółem	Indyki rzeźne	1 893	17 985 392	-	-	1 069	844	13	78	63	12	2	7 000	179 600	-	-	-	-	

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada indyków rzeźnych

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

*) Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii .

a3) Inne serotypy: *Salmonella* Newport, Hadar, gr. BO, Blockley.

Rok: **2007**

Stan na dzień: 31.12.2007 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków rzeźnych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków rzeźnych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)		Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(e)			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba indyków rzeźnych ubitych lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba lub kg) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba lub kg) ^(a)	
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Indyki rzeźne	2 053	20 289 034	-	-	1 146	992	24	73	172	5	2	69 200	93 940	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada indyków rzeźnych

^{c)} Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

^{*}) niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii

a3) Inne serotypy: *Salmonella*: Enterica, Saintpaul, Kottbus, Montewideo, gr. C, Newport, Blockley, gr. E, Infantis, Sandiego, Mbandaka, Bredeney, Chester, Hadar, Senftenberg

Rok: **2008**

Stan na dzień: 31.12.2008 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki** Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków rzeźnych	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba indyków rzeźnych objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)		Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(e)			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba indyków rzeźnych lubitych lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba lub kg) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba lub kg) ^(a)		
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)		(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Rzeczpospolita Polska						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Indyki rzeźne	2 043	20 945 198	-	-	1 224	846	7	53	158	10	3	14 950	83 000	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada indyków rzeźnych

^{c)} Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

*) Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

1*) - badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) - badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii

a3) – inne serotypy: *Salmonella* Enterica, Saintpaul, Kottbus, Newport, Infantis, Indiana, Derby, Kentucky, Bredeney, Hadar, Senftenberg, Virchow,

Rok: **2010**

Stan na dzień: 31.12.2010 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków rzeźnych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków rzeźnych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a)			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba indyków rzeźnych ubitych lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba lub kg) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba lub kg) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Indyki rzeźne	4 163	29 317 941	3 499	24 250 498	3 434	10	14	154	7	0	37 760	0	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada indyków rzeźnych

^{c)} Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przepisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2010

Gatunek zwierząt: indyk

Kategoria: stada indyków rzeźnych

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 584/2008

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 584/2008

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (c)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (d)	Liczba zbadanych próbek (c)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (d)	Liczba zbadanych próbek (c)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (d)
Rzeczpospolita Polska	60	24	Badanie bakteriologiczne: 320 Badanie efektu hamującego: 320 Badanie skuteczności odkażania: 50;	Badanie bakteriologiczne: 24 Badanie efektu hamującego: 1 Badanie skuteczności odkażania: 0	Inne (np. badanie paszy i wody): 5	brak danych

a) Kategoria/dodatkowe określenia, np. zwierzęta hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, stosownie do potrzeb.

b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

c) Liczba zbadanych próbek.

d) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2010

Gatunek zwierząt: stada indyków rzeźnych

Region (a)	Liczba zakażonych stad (b)	Liczba zakażonych indyków rzeźnych
Rzeczpospolita Polska	24	37 760*

(a) Region określony w programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(b) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji

*liczba indyków rzeźnych ubitych/zabitych w ramach programu

6.3. Dane dotyczące zakażenia – nie dotyczy

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Cele

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Gatunek zwierząt: stada indyków rzeźnych

Region (a)	Rodzaj badania (b)	Populacja docelowa (c)	Rodzaj próbki (d)	Cel (e)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	indyki rzeźne	okładziny na buty/ kurz	wykrycie stada zakażonego	320
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	80
				stwierdzenie efektu hamującego	320
	badanie serologiczne			określenie serotypu	57

- a) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- b) Opis badania.
- c) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.
- d) Opis próbki (np. odchody).
- e) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2012

Gatunek: Indyki

Choroba/zakażenie ^{a)}: **Salmonella Enteritidis lub Salmonella Typhimurium**

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków rzeźnych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków rzeźnych objętych programem	Przewidywana liczba stad do zbadania ^{d)}	Przewidywana liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Przewidywana liczba stad do likwidacji ^{e)}		Łączna przewidywana liczba indyków rzeźnych do ubicia lub zabicia ^{a)}		Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba lub kg) ^{a)}		Przewidywana ilość jaj skierowana do przetwórstwa (liczba lub kg) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Indyki rzeźne	4 163	29 317 941	3 499	24 250 498	3 434	20	-	20	-	107 880	-	-	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada indyków rzeźnych

^{c)} Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych Programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna jest brana pod uwagę tylko raz.

8. Szacunkowa analiza kosztów programu na 2012 r. ¹⁾

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt (w złotych)	Szacunkowy jednostkowy koszt (w euro)	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ² (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie bakteriologiczne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii	320 badań	12,77 zł/badanie	3,50 EUR	4 086,40	1 119,56 EUR	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	320 badań	0,54 zł/badanie	0,15 EUR	172,80	47,34 EUR	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	80 badań	10,94 zł/badanie	3,00 EUR	875,20	239,78 EUR	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	5 badań	67,40 zł/badanie	18,47 EUR	337,00	92,33 EUR	tak
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	57 badań	139,58 zł/badanie	38,24 EUR	7 956,06	2 179,74 EUR	tak
Badania laboratoryjne - łącznie					13 427,46 zł	3 678,75 EUR	-
Badania laboratoryjne -					14 367,38 zł	3 936,26 EUR	-

łącznie + 7% kosztów ogólnych ³							
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	106 pobrań ⁴	24,16 zł/pobranie	-	2 560,96	-	nie
	Dojazd do gospodarstwa w celu pobrania próbek	5 739 km	0,56 zł/km	-	3 213,84	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	2 652 km	0,43 zł/km	-	1 140,36	-	nie
	Koszt dostarczenia prób – inne usługi	1 wysyłka	40 zł/wysyłka	-	40,00	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek w gospodarstwie	386 zestawów	2,94 zł/zestaw	-	1 134,84	-	nie
	Odzież jednorazowa	77 zestawów	5,38 zł/zestaw	-	414,26	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-

3. Ubój							
3.1. Odszkodowania	Odszkodowanie za pasze	2 tony	1083 zł/tona	-	2 166,00	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu	0 ton	-	-	0	-	nie
3.2. Koszty zniszczenia	Zniszczenie paszy	2 tony	600 zł/tona	-	1 200,00	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	531 kg	3,95 zł/kg	-	2 097,45	-	nie
3.3. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.4. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	0	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁵	nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (rzecoznawcy)	Koszt wyceny paszy	2 rzeczoznawców x 1 godz. x1 stado	28,59 zł/godz.	-	57,18	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	2 rzeczoznawców x 40 km x 1 stado	0,8358 zł/km	-	66,86	-	nie
6. Towary	-	-	-	-	-	-	-

konsumpcyjne i specjalny sprzęt							
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
OGÓŁEM					28 459,13 zł	-	
OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)					14 367,38 zł	3 936,26 EUR	

¹ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad hodowlanych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012.

² Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,65 zł. Koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku.

³ Zgodnie z decyzją Komisji 2010/712/UE z dnia 23 listopada 2010 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawionych przez Państwa Członkowskie na 2011 rok i na lata następne.

⁴ Tylko próbkobrania przeprowadzone przez lekarzy wyznaczonych i zakłady lecznicze dla zwierząt.

⁵ Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę.